

Økologikontrol

Vejledning for landbrugets forsyningsvirksomheder og nonfood-producenter underlagt Plantedirektoratets økologikontrol

November 2005

Gældende fra den 1. november 2005

Plantedirektoratet
Sektor for Økologi
Skovbrynet 20
2800 Kgs. Lyngby
e-mail: sok@pdir.dk
Tlf.: +45 45 26 36 09
Fax: +45 45 26 36 19
www.pdir.dk

RESUMÉ

Vejledning ”Økologikontrol” beskriver hvilke regler landbrugets forsyningsvirksomheder skal overholde og hvordan de kan overholde dem. Vejledningen beskriver også hvordan Plantedirektoratet kontrollerer forsyningsvirksomhederne og deres økologiske aktiviteter

Økologikontrollen skal være med til at sikre den økologiske kvalitet og status af de økologiske produkter, der sælges fra forsyningsvirksomhederne til de økologiske jordbrugere.

Vejledningen retter sig hovedsageligt mod:

- Virksomheder der vil producere, håndtere, importere og sælge økologiske produkter til anvendelse på økologiske jordbrugsbedrifter
- Konsulenter der rådgiver virksomheder, som fremstiller og forhandler økologiske produkter til økologiske jordbrugsbedrifter

I vejledningen er det muligt at finde viden om:

- Hvem der administrerer økologireglerne i Danmark
- Hvilke principper og forholdsregler virksomhederne skal overholde, når de producerer og behandler økologiske produkter
- Hvorledes økologiske produkter må transporteres
- Hvorledes virksomhederne skal kontrollere transport og oprindelse af de økologiske produkter ved varemottagelse
- Hvorledes virksomhederne skal føre regnskab over køb, salg og produktion af økologiske produkter
- Hvilken dokumentation der kræves, når produkterne kommer fra økologiske bedrifter i Danmark eller virksomheder i udlandet.
- Hvilke krav der stilles til mærkning af de økologiske produkter
- Muligheden for at markedsføre frø og vegetativt formeringsmateriale via den økologiske frødatabase
- Plantedirektoratets udstedelse af certifikater ved salg til udlandet
- Plantedirektoratets mulighed for at gennemføre supplerende kontroller for udenlandske kontrolorganer
- Gennemførelsen af økologikontrollen
- Sanktionering af overtrædelserne
- Muligheden for at klage over afgørelserne

Plantedirektoratet har desuden udarbejdet følgende vejledninger: ”Autorisation som økologisk virksomhed” og ”Import af økologiske produkter” for virksomheder der er underlagt Plantedirektoratets økologikontrol samt ”Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion” for primærbedrifter.

Plantedirektoratet vil løbende opdatere vejledningen. I den forbindelse vil direktoratet lægge et nyhedsbrev, ØKV-meddelelse, på hjemmesiden hvoraf ændringerne mv. vil fremgå.

Vejledningen gælder fra den 1. november 2005.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INDLEDNING	1
2	DEN ØKOLOGISKE PRODUKTION	4
2.1	Generelle principper for den økologiske produktion	4
2.2	Hovedprincipper i økologireglerne	4
2.2.1	Adskillelse	4
2.2.2	Forebyggelse mod iblanding af ikke-tilladte stoffer	6
2.2.3	Sporbarhed af den økologiske oprindelse	6
2.3	Beskrivelse af arbejdsgangene i virksomheden	7
2.3.1	Rengøring	7
2.3.2	Manglende eller mistet økologisk status	7
2.4	Produktion af økologisk frø, udsæd mv.	8
2.5	Produktion af foder til økologisk akvakultur	8
2.6	Produktion af foder til økologiske husdyr	9
2.6.1	Egenkontrol i den økologiske foderstofproduktion	9
2.7	Lønproduktion/lønbehandling	12
3	TRANSPORT	13
3.1	Transport i lukket emballage	13
3.2	Transport i åben emballage	13
3.3	Egenkontrol ved transport af økologiske foderstoffer	14
4	VAREMODTAGELSE	16
4.1	Varemodtagelse ved import fra tredjelande	16
4.2	Egenkontrol ved modtagelse af økologiske foderstoffer	17
5	ØKOLOGIREGNSKAB	18
5.1	Separat økologisk regnskab	18
5.1.1	Ajourføring	18
5.1.2	Lagerregnskab	19
5.2	Lønproduktion/lønbehandling	21
5.3	Aquakulturfoder	21
5.4	Dokumentation	21
5.4.1	Dokumentation ved køb fra primærproducent i Danmark	22
5.4.2	Dokumentation ved køb fra virksomheder eller bedrifter i andre EØS-lande	24
5.4.3	Dokumentation ved køb via mellemhandler	24
5.4.4	Dokumentation ved import fra tredjelande	24
5.4.5	Dokumentationskrav ved anvendelse af ikke-økologiske produkter	25
5.5	Egenkontrol ved økologiregnskab for økologiske foderstofvirksomheder	28
6	MARKEDSFØRING	29

6.1	Mærkning	29
6.1.1	Beskyttet varebetegnelse	30
6.2	Mærkning af økologiske nonfood-produkter med Ø-mærket	30
6.3	Mærkning af økologiske nonfood-produkter med det fælles EU-økologimærke	31
6.4	Mærkning af udenlandske produkter	31
6.5	Mærkning af frø, udsæd m.m.	31
6.6	Mærkning af økologisk foder	32
6.6.1	Uforarbejdede vegetabiliske fodermidler	32
6.6.2	Forarbejdede fodermidler og foderblandinger	33
6.6.3	Mærkning af foderstoffer	33
6.7	Egenkontrol i forbindelse med mærkningen	34
6.8	Mærkning af gødning, jordforbedrings-midler, plantebeskyttelsesmidler, m.m.	35
6.8.1	Mærkning udført af ikke-autoriseret virksomhed	35
6.9	Den økologiske frødatabase	35
6.9.1	Registrering som leverandør	36
6.9.2	Anmeldelse af sorter til den økologiske frødatabase	36
7	EKSPORT	40
7.1	Certifikat for virksomheder eller jordbrugsbedrifter	40
7.2	Particertifikat	40
7.3	Kontroldokument for udenlandske kontrol-organers supplerende regler	41
7.3.1	Ekspor til USA	41
8	DEN ÅRLIGE ØKOLOGIKONTROL	43
8.1	Kontrolrapport	43
8.2	Prøvetagning	43
8.3	Offentliggørelse af kontrolresultaterne	43
8.4	Overtrædelser af reglerne	44
8.4.1	Klage	44
9	LOVGRUNDLAG	45
10	BILAGSFORTEGNELSE	46

1 Indledning

Denne vejledning har til formål at beskrive de regler, der gælder for danske virksomheder, som er autoriseret af Plantedirektoratet eller ønsker autorisation til at producere, behandle, opbevare, importere, sælge eller eksportere økologiske produkter til brug for den økologiske jordbrugsproduktion. Produkterne kan f.eks. være økologisk frø, sædekorn, vegetativt planteforneringsmateriale, læggekartofler, foderstoffer, gødning samt andre [nonfood-produkter](#).

Direktoratet har desuden udarbejdet følgende vejledninger: ”Autorisation som økologisk virksomhed” og ”Import af økologiske produkter” for virksomheder der er underlagt Plantedirektoratets økologikontrol samt ”Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion” for primærbedrifter.

Vejledningen retter sig hovedsageligt mod:

- Virksomheder der vil producere, håndtere, importere og sælge økologiske produkter til anvendelse på økologiske jordbrugsbedrifter
- Konsulenter der rådgiver virksomheder, som fremstiller og forhandler økologiske produkter til økologiske jordbrugsbedrifter

I vejledningen er det muligt at finde viden om:

- Hvem der administrerer økologireglerne i Danmark
- Hvilke principper og forholdsregler virksomhederne skal overholde, når de producerer og behandler økologiske produkter
- Hvorledes økologiske produkter må transporteres
- Hvorledes virksomhederne skal kontrollere transport og oprindelse af de økologiske produkter ved varemodtagelse
- Hvorledes virksomhederne skal føre regnskab over køb, salg og produktion af økologiske produkter
- Hvilken dokumentation der kræves, når produkterne kommer fra økologiske bedrifter i Danmark eller virksomheder i udlandet.
- Hvilke krav der stilles til mærkning af de økologiske produkter
- Muligheden for at markedsføre frø og vegetativt formeringsmateriale via den økologiske frødatabase
- Plantedirektoratets udstedelse af certifikater ved salg til udlandet
- Plantedirektoratets mulighed for at gennemføre supplerende kontroller for udenlandske kontrolorganer
- Gennemførelsen af økologikontrollen
- Sanktionering af overtrædelserne

Den økologiske produktion

- Muligheden for at klage over afgørelserne

Administration af det økologiske regelsæt er delt mellem:

- *Plantedirektoratet, der varetager administration af økologireglerne og kontrol af økologiske jordbrugsbedrifter og virksomheder der forsyner jordbruget med økologiske frø, sædekorn, vegetativt planteforneringsmateriale, foderstoffer, gødning samt virksomheder der markedsfører andre nonfood-produkter bortset fra pet-food med animalsk indhold:*

Plantedirektoratet
Skovbrynet 20
2800 Kgs. Lyngby
Tlf.: 45 26 36 00
Fax: 45 26 36 19
Hjemmeside: www.pdir.dk / e-mail: sok@pdir.dk

- *Fødevarestyrelsen, der varetager administration og kontrol-koordinering af reglerne om import, markedsføring, forarbejdning, mærkning mv. af økologiske fødevarer og pet-food med animalsk indhold:*

Fødevarestyrelsen
Mørkhøj Bygade 19
2860 Søborg
Tlf.: 33 95 60 00
Fax: 33 95 60 01
Hjemmeside: www.fvst.dk / e-mail: fvst@fvst.dk

Det er fødevareregionerne, der gennemfører kontrollen.
Fødevareregionernes adresse og telefonnummer kan findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside.

- *Direktoratet for Fødevarerhverv, der varetager reglerne om offentlig støtte til fremme af økologisk jordbrug og økologiske salgs- eller eksportfremstød:*

Direktoratet for Fødevarerhverv
Nyropsgade 30
1780 København K
Tlf.: 33 95 80 00
Fax: 33 95 80 88
Hjemmeside: www.dffe.dk / e-mail: dffe@dffe.dk

Plantedirektoratet vil løbende opdatere vejledningen og vil i den forbindelse lægge et nyhedsbrev, ØKV-meddelelse, på hjemmesiden hvoraf ændringerne med mere vil fremgå. Den senest opdaterede vejledning kan ses på hjemmesiden.

På hjemmesiden er det også muligt at finde diverse blanketter der skal anvendes af virksomhederne, en liste over økologiautoriserede bedrifter og virksomheder, lovstof vedrørende økologi m.m.

Den økologiske produktion

Det bemærkes at økologireglerne ikke erstatter andre regler der regulerer de danske virksomheder. Er et område reguleret af både økologireglerne og andre regler, skal samtlige regelsæt overholdes.

Denne vejledning gælder fra den 1. november 2005.

2 Den økologiske produktion

2.1 Generelle principper for den økologiske produktion

Økologiske produkter skal produceres i overensstemmelse med EU-reglerne og de danske nationale regler, se [afsnit 9](#). Økologireglerne gælder for produkter, der produceres, behandles, transporteres, opbevares, markedsføres, sælges, importeres eller eksporteres med henvisning til den økologiske produktionsmetode.

Generelt skal økologikontrollen være med til at kvalitetssikre de økologiske produkter. Autorisation og kontrol af økologiske forsyningsvirksomheder er vigtige instrumenter til at sikre kvaliteten af produkter, der er produceret efter den økologiske produktionsmetode.

2.2 Hovedprincipper i økologireglerne

Hovedprincipperne i økologireglerne er, at økologiske produkter, omlægningsprodukter og produkter bestemt til den økologiske produktion skal

- holdes adskilt fra ikke-økologiske produkter,
- være fri for [ikke-tilladte stoffer](#), og
- kunne spores gennem hele produktionskæden, fra landmanden og dennes underleverandører til emballering, mærkning og distribution.

Egenkontrol

Produktion af økologisk foder eller foder bestemt til den økologiske husdyrproduktion er underlagt skærpede krav om kvalitetssikring. Virksomheder, der producerer eller oplagrer foder bestemt til den økologiske husdyrproduktion, skal implementere et egenkontrollsystem i den økologiske foderstofproduktion i henhold til økologiforordningen.

Produktion af foder til økologisk akvakultur er undtaget fra kravet om egenkontrol, det vil sige der skal ikke implementeres et egenkontrollsystem i virksomheder, der producerer foder til økologiske akvakulturbrug.

2.2.1 Adskillelse

Virksomheden skal altid foretage klar adskillelse mellem produkter, der er produceret efter den økologiske produktionsmetode og ikke-økologiske produkter, så der ikke opstår tvivl om et produkts økologiske status.

Ved produktion, behandling, opbevaring og transport skal der altid være klar adskillelse mellem de økologiske produkter, omlægningsprodukter, produkter bestemt til det økologiske jordbrug og ikke-økologiske produkter. Virksomheden skal

Den økologiske produktion

udarbejde procedurer og medarbejderinstrukser til at sikre adskillelsen.

Lagre og anlæg skal placeres, udformes, vedligeholdes, rengøres, skiltes og mærkes. Der skal herved sikres en klar adskillelse mellem produkter, som er produceret efter den økologiske produktionsmetode og ikke-økologiske produkter.

Skiltning og mærkning af produkter, produceret efter den økologiske produktionsmetode, skal være fuldstændig og korrekt, således at disse produkter ikke kan forveksles med ikke-økologiske produkter.

Særskilt produktion eller behandling

Der kan være tale om en fysisk eller en tidsmæssig adskillelse.

Ved fysisk adskillelse forstås, at produktion eller behandling af ikke-økologiske produkter og produkter, der produceres efter den økologiske produktionsmetode, sker på separate fabrikker, separate produktionsanlæg eller separate produktionslinier (Overgangsordning for produktion af foderstoffer indtil 31. december 2007, se [afsnit 2.6.1](#)).

Fysisk adskillelse

Tidsmæssig adskillelse forekommer, når der på forskellige tidspunkter produceres eller behandles økologiske og ikke-økologiske produkter på samme anlæg. Den økologiske produktion skal ved tidsmæssig adskillelse udføres som en fuldstændig serie på et andet tidspunkt end den ikke-økologiske produktion.

Tidsmæssig adskillelse

Virksomheder med faste tidspunkter for den økologiske produktion skal oplyse disse til Plantedirektoratet. Virksomheder, der kun sjældent forarbejder økologiske produkter, skal informere Plantedirektoratet informeres inden for en aftalt frist, før produktionen kan finde sted, jf. særlige vilkår i autorisations-skrivelsen.

Særskilt opbevaring

Ved opbevaring af løsvare skal virksomheden råde over særskilte opbevaringsfaciliteter til økologiske produkter, omlægningsprodukter og produkter, bestemt til den økologiske jordbrugsproduktion, før og efter produktion eller behandling.

Hvis der ikke anvendes særskilte lagerbygninger, skal produkter, der er produceret efter den økologiske produktionsmetode, mærkes tydeligt. Der skal skiltes, så der under opbevaring ikke opstår risiko for sammenblanding eller forveksling af økologiske og ikke-økologiske produkter.

Det vil ofte være nødvendigt at opsætte permanente skillerum. Ved midlertidig lagring af økologiske produkter samt under af- og pålæsning, skal produkterne holdes klart adskilte fra øvrige ikke-økologiske produkter samt mærkes med produkternes økologiske status.

For produkter i lukket emballage, eksempelvis sækkevarer, er der ikke krav om særskilt opbevaring.

2.2.2 Forebyggelse mod iblanding af ikke-tilladte stoffer

Virksomheden skal forebygge iblanding af ikke-tilladte stoffer i produkter, der er produceret efter den økologiske produktionsmetode. Det skal forhindres, at økologiske produkter iblandes f.eks. bejdsemidler, medicinrester, pesticider eller genetisk modificeret materiale, idet nævnte stoffer ikke er tilladt i den økologiske produktion.

Procedurer og medarbejderinstrukser

Virksomheden skal udarbejde procedurer og medarbejderinstrukser, som sikrer, at der ikke sker en iblanding af ikke-tilladte stoffer i produkter bestemt til den økologiske produktion. Produktions-, opbevarings- og transportanlæg skal rengøres forsvarligt for at undgå overslæb. Der må ikke opstå tvivl om, hvorvidt et produkt er økologisk.

Indretning af anlæggene

Anlæggene skal være indrettet således, at de kan rengøres på en forsvarlig måde, dermed sikres, at overslæb ikke kan finde sted.

Rengøring

Gulve, siloer o. lign. skal være rengjorte inden oplagring af økologiske produkter. Virksomhederne skal være opmærksomme på mulig iblanding af ikke-tilladte stoffer i økologiske produkter gennem støvdannelse af f.eks. genetisk modificeret materiale fra oplagring af genetisk modificerede produkter, som f.eks. sojaskrå.

2.2.3 Sporbarhed af den økologiske oprindelse

Sporbarhed i produktionsprocessen forudsætter, at virksomheden kan dokumentere de økologiske produkters økologiske oprindelse og status. Virksomheden skal føre regnskab over køb og salg, herunder lagerregnskab, der tydeligt angiver produktstrømmene.

Gyldig dokumentation

Når en virksomhed køber økologiske afgrøder, økologisk foder, gødning m.m., skal den sikre sig, at der foreligger gyldig dokumentation for produkternes økologiske oprindelse og status.

Virksomheden har pligt til at sikre sig, at produkter, der er produceret efter den økologiske produktionsmetode kan spores tilbage til en autoriseret eller certificeret sælger. Virksomheden skal ved køb af økologiske produkter sikre sig dokumentation for produkternes økologiske oprindelse og status, inden varen oplagres. Produkter i løs vægt skal være ledsaget af et følgedokument udstedt af en økologikontrolleret leverandør som beskrevet i [afsnit 3.2](#).

Så længe der ikke er modtaget dokumentation for produktets økologiske oprindelse og status, skal varen holdes fysisk adskilt fra andre økologiske produkter. Det betyder samtidig, at varen ikke må sælges som økologisk. Varen må ikke anvendes i økologiske foderblandinger eller lignende, før dokumentation for den økologiske oprindelse og status er modtaget på virksomheden.

Dokumentation for varens økologiske oprindelse og status skal opbevares på virksomheden eller driftsenheden sammen med oplysninger om størrelsen på hvert indkøbt parti. Dokumentationen skal kunne forevises på forlangende ved Plantedirektoratets besøg. Dokumentationen skal foreligge på den bogførende enhed, jf.

Den økologiske produktion

autorisationsskrivelsen, evt. i kopi eller skal være elektronisk tilgængeligt i de tilfælde, hvor originaldokumenter opbevares på hovedkontoret. Dokumentationen skal opbevares i mindst 5 år.

Virksomheden skal sikre sig, at de økologiske produkter kan spores gennem hele produktionsprocessen ved hjælp af flowdiagrammer, procedurer og medarbejderinstrukser. Der skal føres detaljeret lagerregnskab. Det skal f.eks. noteres i lagerregnskabet, når der kasseres kartofler, som er for små, rester fra rensning af såsæd eller smuld efter rensning af maskinerne.

2.3 Beskrivelse af arbejdsgangene i virksomheden

Autoriserede virksomheder skal til enhver tid kunne forevise procedurer og medarbejderinstrukser for arbejdsgange og registreringer i virksomheden, der sikrer klar adskillelse ([afsnit 2.2.1](#)), forebyggelse mod iblanding af ikke-tilladte stoffer ([afsnit 2.2.2](#)) og sporbarhed i den økologiske produktion ([afsnit 2.2.3](#)).

På driftsenheden skal der således foreligge skriftlige procedurer, der beskriver hele den økologiske produktion. Alle virksomhedens medarbejdere, der har opgaver vedrørende den økologiske produktion, skal instrueres i de påkrævede arbejdsgange. Dette er for at sikre, at reglerne for adskillelse, forebyggelse mod iblanding af ikke-tilladte stoffer og sporbarhed følges. Medarbejderinstrukser skal forefindes på det sted, hvorfra anlægget betjenes.

Procedurer og medarbejderinstrukser skal ajourføres, når der ændres i indretning af udstyr og i arbejdsgange.

2.3.1 Rengøring

Produktionsanlæg, transportanlæg og lagre, der anvendes til både ikke-økologiske produkter og produkter, som er produceret efter den økologiske produktionsmetode, skal rengøres omhyggeligt og fuldstændigt. Rengøringen skal foretages mellem de forskellige produktionsforløb og oplagringer.

Virksomheden skal føre kontrol med, at rengøringen er tilstrækkelig. Kontrollen skal registreres, f.eks. i en logbog. Der skal foretages en præcis registrering af tidspunktet for, hvornår anlægget er blevet rengjort inden start på den økologiske produktion. I logbogen kan der endvidere registreres resultater fra en eventuel foretaget prøvetagning til dokumentation af rengøringens effektivitet.

Kontrol med rengøring

2.3.2 Manglende eller mistet økologisk status

Hvis der opstår tvivl om, hvorvidt et parti er økologisk, fordi der ikke har været klar adskillelse mellem et økologisk og et ikke-økologisk parti, vil dette normalt medføre, at pågældende parti ikke kan sælges som økologisk. I så fald skal al henvisning til den økologiske produktionsmetode fjernes fra partiet. Tilsvarende regler gælder for omlægningsprodukter.

Såfremt der er tale om mangelfuld rengøring skal alle henvisninger til den økologiske produktionsmetode fjernes fra de produkter, der ikke opfylder kravene.

Foderblandinger, bestemt til den økologiske jordbrugsproduktion, må ikke indeholde samme slags økologiske og ikke-økologiske fodermidler. Tilsvarende må samme slags omlægningsfodermiddel ikke indgå sammen med samme slags ikke-økologisk fodermiddel. En virksomhed kan således risikere, at produkter i et lagerrum mister deres økologiske status, hvis der ved en fejl samtidig oplagres ikke-økologiske fodermidler.

Ved sammenblanding af en økologisk afgrøde og en omlægningsafgrøde af samme art, skal dette straks meddeles Plantedirektoratet med oplysning om den procentvise fordeling i blandingen. Plantedirektoratet vil umiddelbart herefter skriftligt informere virksomheden om det videre forløb.

Til foder til økologiske husdyr i Danmark må der kun anvendes produkter, som fremgår af [bilag 3](#).

2.4 Produktion af økologisk frø, udsæd mv.

Økologisk frø, udsæd og vegetativt formeringsmateriale må kun fremavles på omlagte arealer. Omlægningstiden for et areal er den periode, hvor arealet skal dyrkes efter de økologiske produktionsregler, inden afgrøderne kan kaldes økologiske. Omlægningstiden for de forskellige afgrødetyper er beskrevet i [afsnit 5.4.1](#).

Som basis for fremavl kan der anvendes ikke-økologisk ubejdet frø, sædekorn og planteformeringsmateriale.

Primærbedrifter, der ønsker at sælge økologisk certificeret fremavl, skal have indgået en kontrakt med en frøvirksomhed, og produktionen skal være anmeldt til Plantedirektoratets Sektor for Frø og Sædekorn.

2.5 Produktion af foder til økologisk akvakultur

Virksomheder, der producerer, behandler og opbevarer foder til økologisk akvakultur, skal overholde både de generelle principper og hovedprincipperne for den økologiske produktion. Endvidere skal virksomheden overholde de danske nationale regler omkring produktion af foder til økologisk ferskvands- og saltvandsdambrug samt ålebrug.

Produktion af foder til økologisk akvakultur er dog ikke underlagt krav om implementering af egenkontrol.

Følgende foderstoffer må anvendes i økologisk akvakultur:

- Foderstoffer, der generelt er produceret efter den økologiske produktionsmetode
- Foderstoffer, der fremgår af [bilag 3](#)
- Godkendte farvestoffer produceret af gærsorten *Phaffia Rhodozym*. Disse farvestoffer må dog kun anvendes til

Den økologiske produktion

moderfisk, som derefter ikke må sælges som økologiske.
Farvestoffet må konserveres med ethoxyquin

- Foderstoffer, der kommer fra [vilde akvatiske ressourcer](#). Herved forstås biprodukter fra industri- eller konsumfiskeri. Det skal kunne dokumenteres, hvor stor en andel af foderet kommer fra industri- eller konsumfiskeri. Området, hvor fiskeriet er foregået, skal være dokumenteret. Eksempelvis må biprodukter fra dambrug ikke anvendes
- Fiskemel skal være af kvaliteten LT (low temperature).
- I fremstillingen må der ikke være anvendt genetisk modificeret materiale. Dette gælder også alle fodertilsætningsstoffer
- Ikke-økologiske foderstoffer i [bilag 3](#), hvis de indgår med op til 5 % i tørstof

2.6 Produktion af foder til økologiske husdyr

Der kan anvendes ikke-økologiske foderstoffer af jordbrugsoprindelse med op til 5 % pr. dyr pr. dag for drøvtyggere¹ og 15 % pr. dyr pr. dag for andre dyr², hvis der ikke er tilstrækkeligt med økologisk foder på det danske marked.

Muligheden for at anvende ikke-økologiske foderstoffer gælder indtil den 31. december 2007 for drøvtyggere og indtil 31. december 2011 for andre dyr. Der skal anvendes økologisk grovfoder eller omlægningsgrovfoder, herunder pulpetter og kosetter. Der skal også anvendes økologisk eller omlægningsbyg, -havre, -hvede, -rug og -triticale. Ikke-økologisk klid og strømel kan anvendes som bærestof til vitamin- og mineralblandinger.

Kun foderstoffer af jordbrugsoprindelse som nævnt i [bilag 3](#), tabelafsnit A og B, må anvendes som ikke-økologisk foder.

Foderstofferne må ikke være fremstillet ved brug af kemiske opløsningsmidler. Det er derfor ikke muligt at anvende ikke-økologiske skråprodukter som sojaskrå, rapsskrå og solsikkekrå, da de er ekstraheret med organiske opløsningsmidler såsom hexan.

Kød- og benmel må ikke anvendes i økologisk jordbrug. Fiskemel må ikke anvendes til drøvtyggere (se også ["Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion" afsnit 4.3.4](#)).

2.6.1 Egenkontrol i den økologiske foderstofproduktion

Virksomheder, der producerer økologiske foderstoffer, skal ud over de generelle krav til den økologiske produktion etablere et kvalitetssikringssystem i form af et egenkontrollsystem, baseret på HACCP³-principperne. Hensigten med egenkontrollsystemet er at sikre sporbarhed og forhindre sammenblanding med ikke-tilladte stoffer.

---

¹ Indtil 31. december 2007

² Indtil 31. december 2007, derefter 10 % indtil 31. december 2009 og 5 % indtil 31. december 2011

³ Hazard Analysis Critical Control Points

Generelle HACCP-principper

Et egenkontrollsystem efter HACCP-principperne bygger på en risikoanalyse og fastlæggelse af kritiske kontrolpunkter. Der skelnes mellem 7 forskellige generelle HACCP-principper:

1. Hele produktionsprocessen skal analyseres for mulige risikofaktorer fra varemottagelse til levering af slutproduktet. Mulige risikofaktorer identificeres, og forebyggende foranstaltninger iværksættes
2. Risikofaktorer, der ikke umiddelbart kan afhjælpes, fastlægges som kritiske kontrolpunkter
3. Tolerance- eller grænseværdier fastsættes som målepunkter for overvågning og styring af de kritiske kontrolpunkter
4. Overvågningssystem etableres til overvågning af de kritiske kontrolpunkter
5. Korrigerende handlinger fastlægges for de tilfælde, hvor tolerance- eller grænseværdier er blevet overskredet, og det skal besluttes, hvad der skal ske med de pågældende produkter
6. Procedurer til verifikation af egenkontrollsystemet etableres til sikring af systemets effektivitet, løbende opdatering og udvikling, når f.eks. dele af produktionsprocessen ændres
7. Et dokumentationssystem etableres til dokumentation af kontrollen af de kritiske kontrolpunkter med tilhørende procedurer

Analyse af produktionsprocessen som helhed

Ved implementering af egenkontrollsystemet gennemgås hele produktionsprocessen fra varemottagelsen til levering af slutproduktet ved hjælp af flowdiagrammer og ved gennemgang på stedet. Det analyseres, hvor der ved varemottagelsen, i produktionen, ved intern transport, ved oplagring, regnskab og mærkning er risiko for:

- Sammenblanding af produkter, produceret efter den økologiske produktionsmetode, og ikke-økologiske produkter
- Iblanding af ikke-tilladte stoffer
- At sporbarhed af produkter, produceret efter den økologiske produktionsmetode, kan gå tabt
- At der kan ske en forveksling af ikke-økologiske foderstoffer med de økologiske foderstoffer, omlægningsfodermidler eller foderstoffer bestemt til den økologiske produktion

Virksomheden skal i flowdiagrammet oplyse, hvor i processen der til- og fragår økologiske produkter, omlægningsprodukter og ikke-økologiske produkter. Virksomheden skal også oplyse om proceduren for genanvendelse af foderstoffer, herunder også fodertilsætningsstoffer samt smuld fra filtre, rest- og returvarer mv.

Den økologiske produktion

Der skal i analysen især lægges vægt på de led i produktionsprocessen, hvor der benyttes de samme maskiner, produktions- og transportanlæg i den økologiske og ikke-økologiske produktion.

HACCP-analyse

Der skal udarbejdes procedurer for forebyggende foranstaltninger for at undgå utilsigtet sammenblanding, iblanding af ikke-tilladte stoffer og for at sikre sporbarheden. Forebyggende foranstaltninger kan f.eks. være, at:

Forebyggende foranstaltninger

- Den økologiske produktion samles på et bestemt tidspunkt
- Anlægget renses, f.eks. med korn, inden den økologiske produktion påbegyndes
- Den første og den sidste del af produktionen fjernes som ikke-økologisk

Risikofaktorer, der ikke umiddelbart kan afhjælpes, fastlægges som kritiske kontrolpunkter og indtegnes i flowdiagrammet.

Risikofaktorer og grænseværdier

Virksomheden overvåger og styrer selv de kritiske kontrolpunkter via grænseværdier efter fastlagte procedurer og medarbejderinstrukser. Det fastlægges i procedurer, hvad der sker med en produktion, hvis grænseværdien er blevet overskredet, herunder om det producerede parti f.eks. mister sit økologiske status og derfor ikke må sælges med henvisning til den økologiske produktionsmetode.

En oversigt over, hvilke kritiske kontrolpunkter virksomheden har udpeget, med en beskrivelse af de tilhørende grænseværdier samt information om tilhørende procedurer og medarbejderinstrukser, skal løbende ajourføres og ved ændringer indsendes til Plantedirektoratet. Skemaet kan downloades på direktoratets hjemmeside. Procedurer og medarbejderinstrukser skal foreligge både ved de relevante steder i produktionen og samlet i en mappe som dokumentation for egenkontrollsystemet.

Kritiske kontrolpunkter

Procedurer og medarbejderinstrukser skal indeholde:

- Metode til overvågning af de kritiske kontrolpunkter
- Kritisk grænse for overskridelse
- Hvor tit kontrolpunkterne skal overvåges
- Hvem der er ansvarlig for overvågningen
- Hvilke korrigerende foranstaltninger, der skal udføres, hvis grænseværdien overskrides
- Hvad der skal ske med de produkter, der er fremstillet mens grænseværdien er overskredet
- Hvorledes virksomheden vil dokumentere kontrollen af de kritiske kontrolpunkter

Procedurer og medarbejderinstrukser

Virksomheden skal regelmæssigt tage det etablerede egenkontrollsystem op til revision, således at systemets effektivitet, løbende tilpasning og udvikling sikres. Dette er især vigtigt, når der foretages ændringer i produktionsanlæg, eller når der eksempelvis ønskes påbegyndt produktion af en ny foderblanding.

Indtil 31. december 2007 kan Plantedirektoratet tillade, at økologiske foderstoffer produceres på anlæg, hvor der også produceres ikke-økologiske foderstoffer. Plantedirektoratet vil efter en vurdering af virksomhedens egenkontrolsystem kunne give tilladelse til, at virksomheden fortsat producerer økologisk og ikke-økologisk foder på samme anlæg.

2.7 Lønproduktion/lønbehandling

For virksomheder, der lønproducerer eller lønbehandler, gælder, at de som hovedregel skal være autoriseret til opbevaring og produktion eller behandling af økologiske produkter.

Tilladt på ikke-autoriseret enhed

For en primærproducent er følgende lønproduktion eller lønbehandling tilladt på en ikke-autoriseret bedrift eller virksomhed:

- At rense og tørre korn og markfrø
- At opbevare markafgrøder og foder

Lønproduktion eller lønbehandling for økologiske virksomheder må kun gennemføres på autoriserede enheder, bortset fra opbevaring af markafgrøder, som kan tillades på en ikke-autoriseret bedrift efter [anmeldelse](#) til Plantedirektoratets Sektor for Økologi.

Kun tilladt på økologiautoriseret enhed

Følgende lønproduktion eller lønbehandling må kun gennemføres på økologiautoriserede virksomheder og bedrifter:

- Grøntørring og pelletering
- Blanding og formaling af eget foder
- Valsning af havre
- Toastning af f.eks. ærter
- Opsækning
- Sortering, rensning og pakning af kartofler og grøntsager
- Oliepresning

Partiet, der er under lønproduktion eller lønbehandling, skal produceres, behandles og opbevares klart adskilt fra andre partier indtil tilbagelevering finder sted.

3 Transport

Der gælder særlige regler for transport af økologiske produkter. Reglerne omfatter transport mellem økologiske bedrifter og virksomheder, herhjemme samt til og fra Danmark.

3.1 Transport i lukket emballage

Ved transport i lukket emballage mellem økologiske bedrifter og virksomheder skal følgende krav være opfyldt:

- Transporten skal foregå i egnede emballager, containere eller køretøjer, der er lukket på en sådan måde, at indholdet ikke kan udskiftes.
- Emballagen, containeren eller køretøjet skal enten være forsynet med eller ledsaget af et dokument, der kan relateres entydigt til emballagen, containeren eller køretøjet med følgende mærkning:
  1. *Navn og adresse på virksomheden eller bedriften, der sælger eller ejer og/eller oplagrer produktet.*
  2. *Produktets navn inklusive en henvisning til den økologiske produktionsmetode eller produktets økologiske status.*
  3. *Navn og/eller EU-kontrolkode på det kontrolorgan eller den kontrolmyndighed, som virksomheden eller bedriften hører under.*
  4. *Identifikationsmærke, såfremt varepartiet har et identifikationsmærke, således at det er muligt at relatere varepartiet til virksomhedens regnskab.*

Følgepapirer og mærkning af produkter, der transporteres med henvisninger til den økologiske produktionsmetode fra en bedrift eller virksomhed, der er underlagt Plantedirektoratets kontrol, skal mærkes med direktoratets EU-kontrolkode ”DK-Ø-50”.

3.2 Transport i åben emballage

Ved transport af økologiske løsvarer (dvs. i åben emballage som f.eks. på åbent lad) mellem økologiske bedrifter og virksomheder, der ikke er underlagt samme kontrolmyndighed (eksempelvis mellem et foderstoffirma og en fødevarer virksomhed eller en dansk og tysk bedrift), gælder særlige regler og tillades kun, hvis:

- Transporten foregår direkte mellem bedrifter og virksomheder, og de begge er omfattet af EU's økologikontrol.
- Produkterne ledsages af følgepapirer, der indeholder de oplysninger, der kræves i henhold til [afsnit 3.1](#).
- Kontrolorganet eller –myndigheden af både den afsendende og modtagende bedrift eller virksomhed er blevet informeret om og har godkendt denne transport. En sådan godkendelse kan gives for én eller flere transporter.

Virksomheden skal udarbejde procedurer og medarbejderinstrukser for transport af økologiske produkter. Procedurerne skal indeholde en beskrivelse af hvilke køretøjer, der benyttes til økologiske varer, samt virksomhedens rengøringsprocedurer og dokumentation for rengøring.

*Godkendelse af
Plantedirektoratet*

Plantedirektoratet skal godkende procedurer for transport af økologiske produkter i løs vægt.

*Godkendelse af
Fødevarestyrelsen*

Fødevarestyrelsen skal godkende procedurer for transport af økologiske produkter i løs vægt til og mellem virksomheder, der er registreret i Fødevarestyrelsen.

Rengøring

Transportmidler skal være grundigt rengjorte, før de anvendes til transport af økologiske produkter, omlægningsafgrøder eller produkter bestemt til den økologiske produktion.

Ved anvendelse af køretøjer eller containere, der tidligere har været anvendt til transport af ikke-økologiske produkter, skal der dokumenteres for en passende rengøring af bilerne (f.eks. ved brug af en logbog), før de igen må anvendes til transport af økologiske produkter. Der skal desuden træffes alle nødvendige foranstaltninger, således at det sikres, at produkterne opfylder økologireglerne.

3.3 Egenkontrol ved transport af økologiske foderstoffer

Der gælder supplerende bestemmelser for transport af økologiske foderstoffer i forhold til de generelle økologiregler. Transport af økologiske foderstoffer til og fra økologiske virksomheder eller bedrifter skal omfattes af egenkontrolsystemet.

Der skal derfor gennemføres en HACCP-analyse af virksomhedens transport af økologiske produkter med henblik på overholdelse af økologireglernes hovedprincipper om adskillelse og forebyggelse mod iblanding af ikke-tilladte stoffer og sporbarhed.

Som resultat af HACCP-analysen iværksættes forbyggende foranstaltninger, der kan sikre, at økologireglerne overholdes. For udpegede kritiske kontrolpunkter udarbejdes procedurer og medarbejderinstrukser, der sikrer, at kontrolpunkterne overvåges, samt at afhjælpende eller korrigerende handlinger udføres.

Transport af økologiske produkter eller omlægningsvarer i køretøjer eller containere, der tidligere har transporteret ikke-økologiske produkter, kan f.eks. betragtes som et kritisk kontrolpunkt. Produkter, produceret efter den økologiske produktionsmetode og ikke-økologiske produkter skal holdes fysisk adskilt fra hinanden, f.eks. ved at være emballeret.

Hvis der transporteres produkter, produceret efter den økologiske produktionsmetode og ikke-økologiske produkter som løsvarer, skal det ske på separate køretøjer eller i separate containere. Ved transport af løsvarer skal der foreligge en procedure og en

Transport

medarbejderinstruks for passende rengøring. Rengøringens effektivitet skal kontrolleres og dokumenteres, f.eks. i en logbog.

Udlevering af foderblandinger og fodermidler kunne være et andet kritisk kontrolpunkt. Der skal derfor foreligge procedurer og medarbejderinstrukser for registrering af produktmængder ved påbegyndelse af leveringsrunden og i forbindelse med aflevering af hver leverance.

4 Varemodtagelse

Ved varemodtagelse er der risiko for sammenblanding, fejl og forveksling af produkterne. Det er derfor et krav i økologi-forordningen, at virksomheden ved modtagelse økologiske produkter, omlægningsprodukter og produkter bestemt til den økologiske jordbrugsproduktion gennemfører en modtagekontrol, der omfatter følgende:

- Kontrol af, om emballagen eller containerne med økologiske produkter og omlægningsprodukter er ubrudt.
- Kontrol af, at mærkningen eller følgedokumentet er i overensstemmelse med reglerne for transport af emballerede eller ueballerede økologiske produkter og omlægningsprodukter, se [afsnit 3](#).
- Kontrol af produkternes økologiske oprindelse, status, art og mængde samt sikring af, at følgedokumenter og mærkater stemmer overens med produkternes øvrige økologiske dokumentation, se [afsnit 5.4](#).
- Eventuelle renhedsanalyser (f.eks. efter genetisk modificeret materiale, pesticider m.m.).

Resultatet af modtagekontrollen skal registreres, f.eks. i lagerregnskabet, se [afsnit 5.1.2](#).

Virksomheden skal udarbejde procedurer og medarbejderinstrukser for gennemførelsen af modtagekontrollen.

Virksomheden har pligt til at sikre sig, at produkter, der produceres efter den økologiske produktionsmetode kan spores tilbage til en autoriseret eller certificeret sælger. Virksomheden skal ved køb af økologiske produkter sikre sig dokumentation for produkternes økologiske oprindelse og status.

Såfremt der ved oplagringen ikke er modtaget dokumentation for produkternes økologiske oprindelse og status, skal produkterne holdes adskilt fra andre økologiske produkter. Det betyder samtidig, at produkterne ikke må sælges med henvisning til den økologiske produktion. Produkterne må ikke anvendes i økologiske foderblandinger eller lignende, før dokumentation for den økologiske oprindelse og status er modtaget på virksomheden.

Virksomheder, der selv høster eller afhenter afgrøder på landmandens marker, skal sikre sig, at de ikke forveksler de økologiske marker med ikke-økologiske marker. Dette kan f.eks. forebygges ved markkort, eller at landmanden markerer marken eller afgrøden ved hjælp af en økologistatuserklæring.

4.1 Varemodtagelse ved import fra tredjelande

Økologiske produkter eller omlægningsprodukter, der importeres fra tredjelande, må kun transporteres i lukket emballage eller i

Varemodtagelse

forseglede containere. Emballagen eller containerne skal være lukket på en sådan måde, at indholdet ikke kan udskiftes.

Virksomheden skal kontrollere lukningen ved modtagelsen i Danmark. Der henvises i øvrigt til [vejledning om ”Import af økologiske produkter”](#).

Virksomheden, der modtager produkterne i Danmark, skal kontrollere lukningen, og om emballagen eller containeren er forsynet med mærkater eller identifikationsnumre, der entydig kan relateres til kontrolattesten for import fra tredjelande. Ved overensstemmelse mellem mærkater eller identifikationsnumre og produkterne eller partiet, påtegner den første modtager af produktet i Danmark kontrolattesten i rubrik 18 som beskrevet i [vejledning om ”Import af økologiske produkter”](#) på Plantedirektoratets hjemmeside.

Resultatet af denne kontrol skal ligeledes registreres f.eks. i lagerregnskabet, se [afsnit 5.1.2](#). En kopi af kontrolattesten opbevares som dokumentation.

4.2 Egenkontrol ved modtagelse af økologiske foderstoffer

Ved varemodtagelsen kan der være risiko for, at der sker fejl, eller at produkterne forveksles og oplagres på et forkert lager. Foderstofvirksomhederne skal foretage en HACCP-analyse for at finde frem til de situationer, hvor der er risiko for fejl. Virksomheden skal udarbejde procedurer og medarbejderinstrukser for at forebygge, at disse fejl opstår.

Ved modtagelse af bestemte foderstoffer kan der i egenkontrolsystemet inkluderes forskellige analyser.

5 Økologiregnskab

En autoriseret virksomhed skal føre et særskilt økologiregnskab, herunder lagerregnskab, der tydeligt angiver produktstrømme af de produkter, der er produceret efter den økologiske produktionsmetode.

En autoriseret virksomhed skal føre kontrol med og regnskab over køb, salg, svind og lagerbeholdning af økologiske produkter med angivelse af art og mængde, dato for køb og salg samt navn, adresse og autorisationsnummer på køber og sælger af henholdsvis ind- og udgående partier.

Dokumentation

Regnskabsoplysningerne skal kunne dokumenteres. Regnskabet skal opbevares på virksomheden i mindst 5 år. Som regnskabsoplysninger regnes alle relevante fakturaer, afregningsbilag, dokumentation for produkternes økologiske oprindelse og status, kontrolattester fra import, givne tilladelser, autorisationsskrivelser o.lign. Afregninger og fakturaer for køb og salg af økologiske produkter skal let kunne findes ud fra registreringer i regnskabet over økologiske varer. Desuden skal betaling for varen og indbetaling fra varemottager kunne dokumenteres ved udskrift af kasseregnskab, bankkonto eller girokonto.

I kopi eller elektronisk

Regnskabsdata og bilag skal foreligge i kopi eller elektronisk i de tilfælde, hvor originaldokumenter opbevares på hovedkontoret.

Supplerende oplysninger

Plantedirektoratet kan i øvrigt kræve, at virksomheden opbevarer supplerende oplysninger, der er nødvendige for at kunne gennemføre en effektiv kontrol. Såfremt en virksomhed består af flere fysisk adskilte enheder, skal regnskab og bogholderi kunne forefindes på den bogholderiadresse, der fremgår af autorisationsskrivelsen.

Hvis der ikke har været ført tilstrækkeligt regnskab og bogholderi, vil dette betragtes som en alvorlig overtrædelse af reglerne og vil give anledning til tvivl om produkternes økologiske status.

5.1 Separat økologisk regnskab

Såfremt regnskabet, eller dele deraf, alene forefindes i fysisk form, skal alle bilag vedrørende produktion, opbevaring og handel med økologiske produkter, eventuelt i kopi, forefindes i separate mapper på virksomheden, dvs. adskilt fra dokumenter fra det ikke-økologiske regnskab.

5.1.1 Ajourføring

Regnskabet skal ajourføres løbende. Det vil dog blive accepteret, at bogholderiet ajourføres på månedsbasis. Plantedirektoratet skal imidlertid til enhver tid kunne kontrollere mærkning, udformning af faktura o. lign. frem til måneden før kontrolbesøget.

5.1.2 Lagerregnskab

Der skal på enhver autoriseret virksomhed eller driftsenhed forefindes et ajourført lagerregnskab for de økologiske produkter og omlægningsprodukter, herunder et lagerregnskab for hver adresse, der måtte høre under autorisationen.

Varenumre

Virksomheden skal føre en fortegnelse over samtlige modtagne økologiske produkter og omlægningsprodukter samt over økologiske færdigvarer og færdigvarer, bestemt til den økologiske produktion.

Der skal gives separat varenummer til hver enkelt produkttype, der oplagres, produceres, behandles og sælges. Til varenummeret skal knyttes en beskrivelse udformet som en kombination af afgrødetype og afgrødestatus, f.eks. "byg, omlægning", "brødhvede, økologisk".

Separate varenumre

Der skal foreligge en liste med varenumre over alle økologiske produkter, omlægningsvarer og færdigvarer bestemt til den økologiske produktion, således at kontrolløren hurtigt kan skaffe sig overblik over virksomhedens aktiviteter og økologiske sortiment.

Liste over varenumre

Virksomheder, der har plantesalg og er registreret i henhold til bekendtgørelse om planter, skal ved udarbejdelse af den årlige plantefortegnelse angive hvilke partier, der er økologiske, ved at tilføje ordet "øko" efter plantearten.

*Den årlige
plantefortegnelse*

Krav til lagerregnskab

Der skal føres separat lagerregnskab for hvert varenummer, således at der til enhver tid er sporbarhed.

Følgende skal fremgå af lagerregnskabet, som tillige vist i [tabel 5.1](#):

- Dato for hvornår, der er ind- og udgået produkter fra lager.
- Autorisationsnummer, navn og adresse på sælger eller køber /modtager eller anvendelse i virksomhedens produktion.
- Nummer på følgedokument eller vejeseddel.
- Eventuelt resultat af modtagekontrol.
- Eventuel beskrivelse af lager (f.eks. silo 3, planlager 4).
- Størrelse af de pågældende partier.
- Svind eller anden afvigelse.
- Lagerbeholdning.

Yderligere skal lagerregnskabet indeholde oplysning om, hvilket lager et parti til- eller fragår. Dette er specielt vigtigt i de tilfælde, hvor der opstår tvivl om, hvorvidt et parti er økologisk, og hvor det viser sig, at det pågældende parti ikke kan sælges som økologisk.

Størrelse af de partier, der til- eller fragår lageret, skal angives. Ved afvigelse i partiernes vægt, skal der fremgå en forklaring på dette.

Der kan eksempelvis være et varenummer, hvor vægten reelt er større end tidligere angivet, fordi kornet er blevet vådt.

Svind

Hvis der forekommer svind i forbindelse med håndtering og produktion, skal svindet registreres. Årsagen til svind skal noteres. Virksomheden skal kunne fremlægge beskrivelse af årsagerne til svind, herunder årsager til eventuelle forskelle i svind mellem økologisk og ikke-økologisk produktion. Denne dokumentation skal til enhver tid forefindes ajourført og kunne fremvises ved lagerkontrol.

Tabel 5.1 Eksempel på et økologisk lagerregnskab

Lagerregnskab for økologisk majs (0123), oplagret i silo 1 (ØKO-SILO)							
dd-mm-åå	Fra/til/anvendelse	Følge/ vejeseddel	Modtage- kontrol	Indgået	Svind/ afvigelse	Udgået	Lagerbe- holdning
		nr.		kg	kg	kg	kg
01-09-02	Overført fra august						200
03-09-02	Aut: 66695, Lars Landmand, Skovbrynet 20, Kgs. Lyngby	1541	ok	1.000			1.200
04-09-02	Aut.nr., navn og adresse	1543				300	900
04-09-02	Foderproduktion					600	300
04-09-02	Aut.nr., navn og adresse	1549	ok	1.500			1.800
04-09-02	Rengøring				50 ¹⁾		1.750
05-09-02	Aut.nr., navn og adresse	1577	ok	1.200			2.950
05-09-02	Aut.nr., navn og adresse	1588				1.200	1.750
06-09-02	Aut.nr., navn og adresse	1600	ok	3.500			5.250
06-09-02	Aut.nr., navn og adresse	1601				2.500	2.750
07-09-02	Aut.nr., navn og adresse	1612				700	2.050
08-09-02	Kalvemax, ikke-øko				100 ²⁾		1.950
08-09-02	Aut.nr., navn og adresse	1614				800	1.150
10-09-02	Aut.nr., navn og adresse	1625	ok	25.000			26.150
10-09-02	ØKO-mix, fejlprod.				700 ³⁾		25.450
18-09-02	Aut.nr., navn og adresse	1758				3.000	22.450
27-09-02	Foderproduktion	1850				500	21.950
30-09-02							21.950

¹⁾ Kasseret i forbindelse med rengøring af silo og transportbånd.

²⁾ Anvendt i produktion af ikke-økologisk foderblanding.

³⁾ Tilsat vegetabilisk olie fra tredjelande uden erklæring om GMO-frihed.

Lagerregnskabet skal opdateres ved enhver bevægelse på de enkelte produkter. Lagerbeholdningen skal til enhver tid kunne opgøres for hvert enkelt varenummer, således at det umiddelbart fremgår, hvor stort varelager er. Der skal være overensstemmelse mellem ind- og udgående produkter. Det skal således ved et uanmeldt kontrolbesøg være muligt at afstemme lagerregnskabet med det fysiske lager.

Virksomheden skal udarbejde procedurer og medarbejderinstruktioner, der sikrer, at regnskabet altid er ajourført.

5.2 Lønproduktion/lønbehandling

Bogholderi vedrørende produkter, der lønproduceres eller lønbehandles, dvs. produceres, behandles, eller opbevares af virksomheden og leveres tilbage til den, der har indleveret produktet, skal være adskilt fra virksomhedens eller driftsenhedens øvrige økologiske regnskab. Virksomheder og bedrifter skal for hvert parti, der lønproduceres, lønbehandles eller opbevares, udstede en erklæring til leverandøren (ejereren), som dokumenterer, at partiet er blevet håndteret, produceret og opbevaret adskilt fra andre ikke-økologiske og tilsvarende økologiske partier.

Kan en separat lønproduktion, lønbehandling eller opbevaring ikke sikres, og sammenblandes produkterne med virksomhedens øvrige økologiske produkter eller omlægningsprodukter, skal der foreligge dokumentation for produkternes økologiske oprindelse og status.

5.3 Aquakulturfoder

Det gælder helt specielt for akvakultur, at fiskemel og lignende produkter af kategorien »[vilde akvatiske ressourcer](#)« kræver en særlig dokumentation.

Vilde akvatiske ressourcer stammer enten fra industriprodukter eller biprodukter fra konsumfiskeriet, og følgende dokumentation skal være til stede på virksomheden:

- At fiskeriet er foregået i overensstemmelse med principperne i EU's fælles fiskeripolitik og FAO's »Code of Conduct for Responsible Fisheries« i det omfang, denne er implementeret i den fælles fiskeripolitik. Dette overholdes i dag ved den løbende kontrol og registrering af fiskeriet inden for EU. Hvis der anvendes fiskemel m.m., importeret fra lande uden for EU, skal det kunne dokumenteres, at FAO's principper overholdes
- Hvilken andel af det samlede indhold af vilde akvatiske ressourcer, der stammer fra henholdsvis industri- og konsumfiskeriet
- I hvilket område henholdsvis industri- og konsumfiskeriet er foregået. Opdelingen af områder fremgår af [bilag 4](#)
- At fiskemel er af Low Temperature kvalitet

5.4 Dokumentation

Dokumentation for produkternes økologiske oprindelse og status skal opbevares på virksomheden eller driftsenheden i mindst 5 år sammen med oplysninger om hvert indkøbt partis størrelse og skal på forlangende kunne forevises Plantedirektoratet.

Dokumentationen, der skal indhentes, inden produkterne oplagres, afhænger af,

- om produkterne købes fra en primærproducent eller fra en virksomhed i Danmark,

- om produkterne købes fra andre EØS- lande (EU samt Norge og Island), eller
- om produkterne importeres fra [tredjelande](#).

5.4.1 Dokumentation ved køb fra primærproducent i Danmark

Virksomheden skal ved køb fra primærproducenter i Danmark sikre, at producenterne er økologiautoriserede.

Følgende dokumentation skal foreligge i virksomheden, før produkterne oplagres som økologiske eller omlægningsvarer:

- En dateret udskrift fra Plantedirektoratets hjemmeside, der viser, at producenten er autoriseret, alternativt en kopi af høstårets statusrapport eller kopi af seneste kontrolrapport.
- En ”økologistatuserklæring”, kontrakt, faktura o. lign. udstedt af sælger, hvoraf produkternes økologiske status entydigt fremgår

Økologistatuserklæring

Det er sælgers ansvar, at oplysningerne i en [økologistatuserklæring](#) er i overensstemmelse med de oplysninger, der er afgivet til Plantedirektoratet i forbindelse med produktion af afgrøden.

Der er ingen formkrav til en økologistatuserklæring. En kontrakt kan fungere som en økologistatuserklæring, hvis den indeholder følgende oplysninger:

- Navn og adresse på producenten, svarende til navnet i Plantedirektoratets autorisationsskrivelse
- Bedriftens autorisationsnummer
- Produktets mængde og navn (art og sort) samt økologisk status
- Plantedirektoratets kontrolkode ”DK-Ø-50”
- Marknumrene, hvorpå produkterne blev avlet
- Markens omlægningstidspunkt
- Evt. så- og høsttidspunkt

Hvis økologistatuserklæringen erstattes med en kontrakt, skal virksomheden sikre sig ved en klausul i kontrakten, at jordbrugeren skal oplyse overfor virksomheden, hvis afgrøden har skiftet status.

Ovenstående oplysninger bortset fra marknumrene, markens omlægningstidspunkt samt såtidspunkt skal også fremgå af en faktura i forbindelse med køb af afgrøder fra en primærbedrift.

Til virksomhedens vurdering af afgrødernes status oplyses følgende:

Afgrødestatus

Afgrødernes status afhænger som regel af, om det areal, de var dyrket på, har været ikke-økologisk, under omlægning eller økologisk. Et areals omlægningstid er samtidig afhængig af de afgrøder, der dyrkes på det pågældende areal. Der gælder normalt følgende omlægningstider:

Økologiregnskab

- For etårige afgrøder skal de økologiske produktionsregler være fulgt i mindst 24 måneder inden udsåningen af den første økologiske afgrøde.
- For flerårige afgrøder, bortset fra de nedennævnte græsarealer, skal de økologiske produktionsregler være fulgt i mindst 36 måneder inden første høst af en økologisk afgrøde. Eksempler herpå er frugt, bær og pyntegrønt.
- For græs, bortset fra visse typer af permanent græs (tidligere kaldet vedvarende græs), skal de økologiske produktionsregler være fulgt i mindst 24 måneder inden første høst af en økologisk afgrøde. Eksempler på arealer, der betegnes som græsarealer, er arealer med rent græs, rent kløver, kløvergræs, lucernegræs og lucerne samt arealer med produktion af græs- og kløverfrø.
- For visse typer af permanent græs accepteres sædvanligvis en omlægningstid på 12 måneder inden første høst af en økologisk afgrøde. Græsset fra dette areal får således status som omlægningsafgrøde allerede det første år arealet er under omlægning. Året efter har arealet økologisk status. Det er en betingelse at arealet i mere end 5 vækstsæsoner udelukkende har været anvendt til græsproduktion og kun er blevet lettere jordbehandlet i denne periode.

Omlægningsperioden beregnes efter den til enhver tid dyrkede afgrødetype, se [tabel 5.2](#). Dog gælder det, at hvis en flerårig afgrøde etableres på et areal, der har været under omlægning i mindst 24 måneder, kan afgrøden regnes som økologisk ved høst.

Omlægningsperioden

Tabel 5.2 Status for afgrøder og deres omlægningstider

Afgrødetyper	Økologisk afgrøde	Omlægningsafgrøde
Etårige afgrøder (korn, roer, grøntsager m.m.)	Omlægning påbegyndt mindst 24 måneder før såning af afgrøden	Omlægning påbegyndt inden såningen og mindst 12 måneder før høst af afgrøden
Græs inkl. kløvergræs, frøgræs	Omlægning påbegyndt mindst 24 måneder før høst af afgrøden	Omlægning påbegyndt mindst 12 måneder før høst
Permanent græs (tidligere vedvarende græs)	Omlægning påbegyndt mindst 12 måneder før høst af afgrøden	Omlægning er påbegyndt
Flerårige afgrøder (frugt, bær og pyntegrønt)	Omlægning påbegyndt mindst 36 måneder før høst af afgrøden	Omlægning påbegyndt mindst 12 måneder før høst

Det fremgår nærmere af [tabel 5.2](#), hvornår en afgrøde regnes som omlægningsafgrøde, og hvornår den regnes som økologisk. Yderligere information angående afgrødestatus, fremgår af Plantedirektoratets "[Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion](#)" (se [Plantedirektoratets hjemmeside](#)).

5.4.2 Dokumentation ved køb fra virksomheder eller bedrifter i andre EØS-lande

Ved køb fra en virksomhed eller bedrift i et andet EU-land eller i hele EØS (EU samt Norge og Island), skal der foreligge en kopi af sælgers autorisationsbevis eller certifikat som dokumentation for, at sælger er omfattet af økologikontrol. Kontrollen skal foretages af et kontrolorgan, som er godkendt af EU-kommissionen.

Følgende 10 lande er blevet EU-lande: Cypern, Tjekkiet, Estland, Ungarn, Letland, Litauen, Malta, Polen, Slovakiet og Slovenien.

Der findes en liste over anerkendte kontrolorganer og kontrolmyndigheder på Plantedirektoratets hjemmeside. Der skal desuden modtages dokumentation fra sælger for det leverede partis økologiske status. Denne dokumentation kan f.eks. være en faktura, forsynet med påskriften "økologisk". Dokumentationen skal entydigt være udstedt af sælgeren (sælgeransvar).

5.4.3 Dokumentation ved køb via mellemhandler

Køb i løs vægt

Siden 1. juli 2005 er det ikke længere tilladt for ikke-økologiautoriserede mellemhandlere at sælge økologiske produkter i løs vægt. Alle mellemhandlere bortset fra vareformidler, der ikke på noget tidspunkt har ejerskabet for de økologiske produkter, skal være økologiautoriserede. Mellemhandler, der udsteder en regning for de økologiske produkter, skal være økologiautoriseret. Alt efter hvor mellemhandleren holder til, gælder de ovennævnte regler om dokumentation af produkternes økologiske status og oprindelse.

Krav om autorisation

Det vil sige at telefonsælgere, varemæglere, videresælgere m.v. af økologiske produkter i løs vægt til økologiske bedrifter eller virksomheder skal være økologiautoriseret af Plantedirektoratet. Virksomheder, der kun forhandler og opbevarer emballerede og mærkede økologiske produkter, behøver derimod ikke være økologiautoriserede.

Maskinstationer

Dette gælder eksempelvis også for maskinstationer, der køber økologiske frø for at så dem for den økologiske landmand. Medmindre landmanden selv køber frøene og maskinstationen påfylder såmaskinen på den økologiske bedrift, skal maskinstationer være økologiautoriserede.

5.4.4 Dokumentation ved import fra tredjelande

Ved import fra lande uden for Det europæiske Fællesmarked skelnes der mellem import fra [godkendte tredjelande](#) og fra ikke-godkendte tredjelande. Derudover skelnes der mellem, om importøren er dansk eller fra et andet EØS-land, om partierne ankommer direkte fra tredjelandet til Danmark, eller om de importeres via et andet EØS-land.

Tredjelandlisten

En opdateret liste over godkendte tredjelande findes på Plantedirektoratets hjemmeside.

Tabel 5.3 Importdokumentation

Import fra	Dokumentation hos importøren i Danmark	Dokumentation hos første modtager eller modtager i Danmark hvis forskellig fra importøren
Godkendt tredjeland af dansk importør og med direkte ankomst i Danmark	<ol style="list-style-type: none"> 1. Original kontrolattest, fuldstændig udfyldt og påtegnet i rubrik 17 og 18, skal kunne relateres entydigt til det indførte parti. 2. Original faktura fra eksportør, hvor partiet identificeres som økologisk. 3. Kopi af faktura til første modtager af partiet i EØS. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontrolattest i kopi, fuldstændig udfyldt og påtegnet i rubrik 17 og 18. 2. Original faktura fra importør, hvor partiet identificeres som økologisk.
Ikke-godkendt tredjeland af dansk importør og med direkte ankomst i Danmark	<ol style="list-style-type: none"> 1. Importtilladelse fra Plantedirektoratet, for hvert enkelt parti eller for det pågældende år. 2. Original kontrolattest, fuldstændig udfyldt, og som entydig kan relateres til det indførte parti, samt 3. Original faktura fra eksportøren, hvor partiet identificeres som økologisk. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontrolattest i kopi, fuldstændig udfyldt og påtegnet i rubrik 17 og 18. 2. Original faktura fra importøren, hvor partiet identificeres som økologisk.
Godkendt og ikke-godkendt tredjeland af importør fra anden EØS-land og med direkte ankomst i Danmark		<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontrolattest i kopi, fuldstændig udfyldt og påtegnet i rubrik 17 og 18, og som entydig kan relateres til det indførte parti. 2. Faktura, følgeseddel el. lign., udstedt af importøren, hvoraf partiets økologiske status, art, mængde, partinummer og ansvarligt kontrolorgan fremgår.
Ikke-godkendt tredjeland af dansk importør med ankomst i anden EØS-land	<ol style="list-style-type: none"> 1. Importtilladelse fra Plantedirektoratet, for hvert enkelt parti eller for det pågældende år. 2. Kontrolattest, som er påtegnet af den myndighed i EØS-landet, der frigiver partiet. Kontrolattesten skal entydig kunne relateres til det indførte parti. 3. Kopi af faktura, til første modtageren af partiet i EØS. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontrolattest i kopi, fuldstændig udfyldt og påtegnet i rubrik 17 og 18. 2. Faktura, følgeseddel el. lign., udstedt af importøren, hvoraf partiets økologiske status, art, mængde, partinummer og ansvarligt kontrolorgan fremgår.

Oversigt over dokumentationskrav ved import fra tredjelande findes i [tabel 5.3](#). Nærmere forklaring af importreglerne findes i [vejledning om ”Import af økologiske produkter”](#).

5.4.5 Dokumentationskrav ved anvendelse af ikke-økologiske produkter

Ikke-økologiske produkter, der indgår i den økologiske produktion, skal opfylde økologireglerne. Ikke-økologiske hjælpemidler og fodertilsætningsstoffer skal således være tilladte i henhold til økologiforordningen og økologibekendtgørelsen, se også [bilag 3](#).

Genetisk modificeret materiale

<i>Foderstoffer</i>	<p>I økologisk jordbrugsproduktion må der ikke anvendes GMO'er eller produkter, der er fremstillet ved brug af GMO'er. Det betyder, at alle produkter, der anvendes i den økologiske jordbrugsproduktion, herunder foderstoffer, frø og vegetativt planteforneringsmateriale, ikke må indeholde genetisk modificeret materiale eller være fremstillet ved brug af GMO. Dette krav gælder dog ikke for veterinære lægemidler.</p> <p>En autoriseret virksomhed skal kunne dokumentere, at alle ikke-økologiske foderstoffer, herunder fodertilsætningsstoffer, som f.eks. vitaminer, der er anvendt i produktionen af økologiske produkter, ikke indeholder GMO eller produkter fremstillet ved brug af GMO.</p>
<i>Inden for EU</i>	<p>Inden for EU gælder der generelle mærkningsbestemmelser for GMO'er (Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1829/2003 af 22. september 2003 om genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer). Foderstoffer produceret inden for EU skal mærkes med indhold af genetisk modificeret materiale, hvis de indeholder over 0,9 % af genetisk modificeret materiale pr. ingrediens. Det er dog forudsat, at forekomsten er utilsigtet eller teknisk uundgåelig.</p> <p>Disse bestemmelser gælder også for økologisk jordbrug. Det betyder, at foderstoffer, der er mærket med, at de indeholder eller er fremstillet ved brug af GMO, ikke må anvendes i økologisk jordbrug. Foderstoffer, der indeholder ikke-økologiske ingredienser, må kun anvendes, hvis de ikke er mærket med indhold af genetisk modificeret materiale.</p> <p>Der markedsføres for tiden foderstoffer indeholdende genetisk modificerede sorter af bl.a. soja, raps og majs. Herudover anvendes GMO i visse tilfælde til fremstilling af enzymer, aminosyrer, vitaminer, bindemidler m.m.</p>
<i>Import af foderstoffer</i>	<p>Foderstoffer, der importeres fra tredjelande, er ikke omfattet af denne mærkningsregel. Ikke-økologiske foderstoffer, der skal bruges til økologisk produktion, skal derfor følges af en erklæring om GMO-frihed. Dette kan være i form af mærkning på emballage, faktura eller følgeseddel. Dokumentationen skal kunne kontrolleres af Plantedirektoratet.</p> <p>Ved import fra tredjelande skal virksomheden sikre sig dokumentation for, at de økologiregler, der kontrolleres af kontrolorganet/-myndigheden i eksportlandet, indeholder krav til GMO-frihed svarende til EU-reglerne.</p>
<i>Frø og vegetativt formeringsmateriale</i>	<p>Ikke-økologisk frø og vegetativt formeringsmateriale, der er fremavlet i EU, kræver ikke erklæring om GMO-frihed. Det vil fremgå af selve sortsbeskrivelsen, hvis sorten er genetisk modificeret.</p>
<i>Import af frø og vegetativt formeringsmateriale</i>	<p>Ikke-økologisk frø og vegetativt formeringsmateriale, der importeres fra lande uden for EU, skal i visse tilfælde følges af en</p>

Økologiregnskab

erklæring om GMO-frihed. Det betyder, at genetisk modificerede arter, der dyrkes i eksportlandet, skal følges af dokumentation for GMO-frihed. Kravet gælder derfor ikke for de afgrødearter, som ikke findes som genetisk modificerede, f.eks. lupin.

Dokumentation kan ske i form af mærkning på emballage, faktura eller følgeseddel. Den skal kunne kontrolleres af Plantedirektoratet.

Ved import fra tredjelande skal virksomheden sikre sig dokumentation for, at de økologiregler, der kontrolleres af kontrolorganet/-myndigheden i eksportlandet, indeholder krav om GMO-frihed svarende til EU-reglerne.

Oplysning om GMO-frihed er ikke påkrævet for økologiske produkter, idet angivelse af et produkts økologiske status indbefatter, at det er fremstillet uden brug af GMO. Det kan dog anføres, at produktet er fri for GMO.

Mærkning med GMO-frihed

Der kræves ingen erklæring for GMO-frihed for afgrøder dyrket i EU. Følgende GM-afgrøder dyrkes i EU:

Risikoprodukter i EU

- Majs fra Spanien og Frankrig – Polen er på vej
- 34464-Nelliker (Blomster)

For afgrøder med oprindelseslande uden for EU, skal der ved import af nedenstående produkter i tabel 5.4 foreligge en erklæring for GMO-frihed.

Risikoprodukter i Lande udenfor EU (tredjelande)

Tabel 5.4 Krav om GMO-frihedserklæring

Afgrøde	Lande
Soja	USA, Canada, Argentina, Brasilien, Rumænien, Uruguay, Mexico, Paraguay og Sydafrika
Raps	Canada og USA
Majs	USA, Canada, Argentina, Sydafrika, Honduras og Filippinerne
Kartofler	USA og Kina
Tomater	USA og Kina
Sukkerroer	USA
Nelliker	Australien og Japan
Squash	USA

En opdateret liste over den globale dyrkning af genetisk modificerede afgrøder og over EU-godkendte GMO'er findes på Plantedirektoratets hjemmeside.

Tabel 5.5 GMO-dokumentationskrav

Produkt	Type	Krav til virksomheden
Foder	Risikoprodukter fra EU	Skal være mærket med GM-indhold
	Gråzoneprodukter ¹ fra EU	Skal være mærket med GM-indhold
	Risikoprodukter fra tredjelande	Erklæring om GMO-frihed
Udsæd	Udsæd avlet i EU Risikoprodukter	Intet, GM-sorter må ikke anvendes
	Avlet i tredjelande Risikoprodukter	Erklæring om GMO-frihed

¹ Gråzoneprodukter er formelt foderstoffer, som kan have en lægemiddellignende effekt, f.eks. ketosepasta.

5.5 Egenkontrol ved økologiregnskab for økologiske foderstofvirksomheder

Foderstofvirksomhedernes implementering af et egenkontrollsystem i den økologiske foderstofproduktion omfatter også økologiregnskabet.

Virksomheden skal gennemgå økologiregnskabet for at identificere, hvor der kan forekomme fejl og forbytninger.

Denne analyse skal danne grundlag for virksomhedens udarbejdelse af procedurer og medarbejderinstrukser til følgende:

- Ajourføring af liste over virksomhedens sortiment af økologiske foderstoffer, omlægningsfodermidler og foderstoffer bestemt til den økologiske jordbrugsproduktion (varenumre)
- Opbevaring af recepter til foderblandinger
- Sikring af sporbarheden af blandingernes ingredienser
- Ajourføring af lagerlister over økologiske fodermidler, omlægningsfodermidler og færdigvarer
- Opbevaring af dokumentation for indkøbte foderstoffer med oplysninger om art, mængde, økologistatus (evt. partinummer) samt navn og autorisationsnummer på leverandøren
- Opbevaring af dokumentation for ikke-økologiske ingredienser, som ikke-økologiske fodermidler, fodertilsætningsstoffer, hjælpemidler (f.eks. bindemidler) m.v. med erklæring om GMO-frihed, hvis det er påkrævet
- Sikring af, at færdigvarer mærkes korrekt
- Sikring af, at køber eller modtager straks informeres, hvis foderstoffer, der er solgt som økologiske, ikke lever op til økologireglerne

6 Markedsføring

Markedsføring af økologiske produkter, der er underlagt Plantedirektoratets økologikontrol, omfatter hovedsagelig følgende kategorier:

- Sædekorn
- Markfrø
- Grøntsagsfrø
- Planter
- Foderstoffer
- Læggekartofler
- Andre nonfood-produkter f.eks. gødning, juletræer, pyntegrønt, prydplanter m.m.

Plantedirektoratet administrerer og kontrollerer reglerne om markedsføring af økologiske produkter, når

- produkterne markedsføres med henblik på anvendelse i den økologiske jordbrugsproduktion, eller
- en økologisk bedrift opbevarer, sorterer, grovrenser, bulkemballerer eller emballerer og markedsfører økologiske fødevarer eller nonfood-produkter af egen avl eller fra nærliggende økologiske bedrifter til slutbruger eller til engros- og detailforhandler.

Virksomheder eller bedrifter, der udfører aktiviteter, der er omfattet af den generelle fødevarerlovgivning f.eks. forarbejdning af mælk, kød, grøntsager m.v., er underlagt Fødevarestyrelsens kontrol. Der henvises til den lokale fødevareregion for nærmere vejledning om krav til anmeldelse, godkendelse, autorisation og registrering.

6.1 Mærkning

Alle produkter, der produceres efter den økologiske produktionsmetode og markedsføres med en henvisning til den økologiske produktionsmetode, skal mærkes med produktets økologiske status og økologikontrolnummeret på den kontrolmyndighed eller på det kontrolorgan, der har forestået kontrollen. Autorisationsnummer kan anføres.

Det betyder, at virksomheder, der er autoriseret af Plantedirektoratet, skal anføre Plantedirektoratets økologikontrolnummer ”DK-Ø-50” på mærkningen, fakturaen og følgesedlen.

Øvrige mærkningskrav skal opfyldes på lige fod med den økologiske mærkning. F.eks. skal mærkningskravene, der gælder for foderstoffer, frø, såsæd, kartofler m.m. i øvrigt, overholdes. Produkterne skal således være forsynet med både økologimærkningen og den øvrige lovpligtige mærkning.

Ved markedsføring af foderstoffer skal den økologiske mærkning være adskilt fra den mærkning, der fremgår af foderstoflovgivningen (se mærkningseksempel [bilag 2](#)).

Ovenstående mærkningskrav gælder ved salg:

- Mellem to økologiske bedrifter.
- Fra en økologisk bedrift eller virksomhed til slutbruger eller til en engros- eller detailforhandler.
- Fra en økologisk virksomhed til en økologisk bedrift.
- Mellem to økologiske virksomheder.

6.1.1 Beskyttet varebetegnelse

Betegnelsen ”økologisk” er inden for jordbrugs- og fødevarerproduktionen en beskyttet varebetegnelse. Økologisk eller forkortelser af økologisk, såsom øko, ø, bio mv. må kun anvendes ved markedsføring, når det sker i overensstemmelse med økologiforordningen og den nationale økologilovgivning.

Produkter, der markedsføres med angivelser, der lader køberen formode, at produktet er fremstillet efter den økologiske produktionsmetode, skal således være produceret efter økologireglerne af en primærbedrift eller virksomhed, der er underlagt økologikontrol.

6.2 Mærkning af økologiske nonfood-produkter med Ø-mærket

Ø-mærket er et dansk kontrolmærke, der oplyser, at det er de danske myndigheder, der har ført kontrol med de bedrifter og virksomheder, der har produceret, behandlet, opbevaret, importeret, pakket, mærket eller solgt de pågældende økologiske produkter i Danmark.

Virksomheder eller bedrifter, der er autoriseret til økologisk produktion, kan mærke økologiske nonfood-produkter og fødevarer med Ø-mærket.

Anvendelsen af Ø-mærket forudsætter at følgende er opfyldt:

- Minimum 95 % (vægtprocent) af produktets bestanddele er fremstillet efter økologireglerne
- Alle ikke-økologiske bestanddele er tilladte efter økologireglerne
- Der kun anvendes hjælpestoffer eller andet, der må anvendes efter økologireglerne
- Produkterne er underlagt Plantedirektoratets eller Fødevarestyrelsens økologikontrol

Ø-mærket skal udformes og gengives i overensstemmelse med de retningslinier, der er fastsat af Fødevarestyrelsen. Reproark og [Ø-mærket](#) kan downloades fra Fødevarestyrelsens hjemmeside: www.fvst.dk under menuen ”økologi”. Reproark kan endvidere rekvireres hos Plantedirektoratet, Sektor for økologi.

Ud over Ø-mærket skal produktets mærkning følge de generelle mærkningsbestemmelser. Plantedirektoratets økologikontrolnummer ”DK-Ø-50” skal eksempelvis også fremgå af mærkningen, når Ø-mærket anvendes.

6.3 Mærkning af økologiske nonfood-produkter med det fælles EU-økologimærke

Virksomheder, der ønsker at sælge økologiske produkter til andre EU-lande, kan med fordel anvende det fælles EU-økologimærke. Mærket er udformet ens for alle medlemslande med henvisninger til den økologiske produktionsform på de enkelte EU-landes sprog. Når danske virksomheder påfører EU-økologimærket i Danmark, betyder det, at både de danske nationale og fællesmarkedets økologiregler samt øvrige generelle regler omkring produktet er overholdt.

Mærket kan anvendes til både økologiske fødevarer og økologiske, uforarbejdede nonfood-produkter, som er målrettet til salg til den endelige forbruger i en lukket emballage, som f.eks. økologisk frø. Mærket kan derimod ikke anvendes til forarbejdede foderstoffer, som f.eks. foderblandinger.

Det er en betingelse for at kunne mærke med EU-økologimærket, at produkterne under hele produktionsprocessen er underlagt økologikontrol. Derudover må uemballerede produkter kun sælges direkte fra producenten til den endelige forbruger. Skal de sælges til grossister eller andre producenter, skal det være i lukket emballage.

Produkter, forsynet med EU-økologimærket, skal desuden overholde øvrige mærkningskrav, herunder f.eks. mærkning med producentens eller sælgers navn samt Plantedirektoratets kontrolkode. Økologimærkningen må ikke være mere iøjnefaldende end den øvrige lovpligtige mærkning.

[EU-økologimærket](#) kan downloades fra Fødevarestyrelsens hjemmeside under menuen ”økologi”.

6.4 Mærkning af udenlandske produkter

Et produkt, der er emballeret og mærket i et andet EØS-land, skal ud over en henvisning til den økologiske produktionsmetode være påført navn eller EU-kontrolkode på det kontrolorgan eller den kontrolmyndighed, som den udenlandske producent hører under.

Uanset om produktet er emballeret og mærket, skal fakturaen og følgesedler for det konkrete parti være forsynet med en henvisning til den økologiske produktionsmetode samt EU-kontrolkoden.

6.5 Mærkning af frø, udsæd m.m.

Økologisk sædekorn, frø, læggekartofler, vegetativt planteforneringsmateriale og udplantningsplanter, der er godkendt som

frem-avlsmateriale efter lovgivning om såsæd, mark- og grøntsagsfrø, kartofler og planter, kan mærkes som økologiske.

For dansk certificeret frø og sædekorn kan Plantedirektoratets EU-kontrolkode »DK-Ø-50« påføres partimærkesedlen i det nederste felt, der er beregnet til øvrige oplysninger. Øvrige mærkningskrav for frø, sædekorn, vegetativt planteformeringsmateriale og udplantningsplanter skal overholdes på lige fod med den økologiske mærkning.

Ubejdset ikke-økologisk frø og formeringsmateriale

Ikke-økologisk frø og formeringsmateriale skal være ubejdset, hvis det anvendes i økologisk jordbrug. Når der sælges ikke-økologisk frø og formeringsmateriale til økologiske bedrifter, anføres der derfor på faktura ”ikke-økologisk og ubejdset”.

6.6 Mærkning af økologisk foder

Dyr i økologiske besætninger skal som hovedregel fodres med økologiske foderstoffer. Så længe der ikke er tilstrækkeligt økologisk foder på det danske marked, er det frem til den 31. december 2007 for drøvtyggere og 31. december 2011 for andre husdyr i begrænset omfang tilladt at anvende visse ikke-økologiske foderstoffer, som angivet i økologiforordningen, bilag II, del C og D; i Danmark dog kun foderstoffer, som nævnt i [bilag 3](#).

Ved mærkning af økologisk foder skelnes der mellem uforarbejdede eller forarbejdede foderstoffer. Eksempler på korrekt mærkning fremgår af [tabel 6.1](#).

Tabel 6.1 Mærkning af foderstoffer

Økologisk afgrøde som uforarbejdet vegetabilisk fodermiddel	Omlægningsafgrøde som uforarbejdet vegetabilisk fodermiddel	Forarbejdede fodermidler og foderblandinger med minimum 95 % (i tørstof) økologiske ingredienser af samtlige ingredienser	Forarbejdede fodermidler og foderblandinger, med mindre end 95 % (i tørstof) økologiske ingredienser af samtlige ingredienser
Kan mærkes med ”økologisk”, ”øko”, med Ø-mærket og med EU-økologimærket	Kan mærkes med ”omlægnings(afgrødens navn)” eller ”oml. (afgrødens navn)”	Kan mærkes med ”økologisk landbrugsprodukt”, ”økologisk (foderets navn)”, ”øko (foderets navn)”, med Ø-mærket	Må kun mærkes med ”Kan anvendes i økologisk landbrug i overensstemmelse med forordning (EØF) nr. 2092/91”

6.6.1 Uforarbejdede vegetabiliske fodermidler

Den økologiske status af uforarbejdede vegetabiliske fodermidler følger afgrødens økologiske status. Det gælder således,

- at uforarbejdede vegetabiliske fodermidler produceret på et økologisk areal kan mærkes og sælges som økologisk, og
- at den økologiske status er afhængig af afgrødetypen (se [tabel 5.2](#).) for uforarbejdede vegetabiliske fodermidler fra arealer under omlægning.

6.6.2 Forarbejdede fodermidler og foderblandinger

Forarbejdede fodermidler og foderblandinger kan mærkes og sælges som ”økologisk landbrugsprodukt” med varemærker eller varebetegnelser, der må indeholde ordet ”økologisk” eller deraf afledte ord, og med det røde eller sorte Ø-mærke, forudsat, at:

- Mindst 95 % (i tørstof) af fodermidlet eller foderblandings ingredienser er af økologisk jordbrugsoprindelse
- Foderblandingen herudover kun er tilsat foderstoffer, som nævnt i økologiforordningen, bilag II, del C og del D - i Danmark dog kun foderstoffer, som nævnt i [bilag 3](#)
- Ikke-økologiske fodermidler ikke indgår med samme slags økologiske fodermidler eller omlægningsfoder

Økologisk foder må ikke være fremstillet eller forarbejdet ved brug af kemiske opløsningsmidler. Det er således ikke tilladt at anvende ikke-økologiske skråprodukter, som f.eks. sojaskrå eller solsikkeskrå, der er ekstraheret ved hjælp af organiske opløsningsmidler.

*Ikke-økologiske
skråprodukter er ikke
tilladt*

Fodertilsætningsstoffer, der fremgår af økologiforordning, bilag II, del D, kan anvendes efter de generelle foderstofregler. Fodertilsætningsstoffer, der ikke er nævnt i økologiforordningen, må ikke anvendes. Dette gælder f.eks. aminosyrer, der er fremstillet syntetisk eller ved fermentering, antibiotika, coccidiostatika, konserveringsstoffer, farve- og aromastoffer og vækstfremmende stoffer.

Fodertilsætningsstoffer

Syntetiske vitaminer, der er identiske med naturlige vitaminer, kan tilsættes foder til énmavede dyr. Syntetiske naturidentiske A-, D- og E-vitaminer kan tilsættes til foder til drøvtyggere.

Syntetiske vitaminer

Når mindre end 95 % (i tørstof) af fodermidlets eller foderblandings ingredienser er økologiske, mens øvrige ovennævnte betingelser er opfyldte, må foderet kun mærkes med betegnelsen: ”Kan anvendes i økologisk landbrug i overensstemmelse med forordning (EØF) nr. 2092/91”.

6.6.3 Mærkning af foderstoffer

Den økologiske mærkning skal være adskilt fra den øvrige lovpligtige mærkning og må ikke være mere i øjnefaldende. Eksempel på mærkning af foderblandinger fremgår af [bilag 2](#).

Ud over de ovennævnte angivelser, skal på mærkningssedlen være oplyst:

- Indholdet af økologiske fodermidler i procent tørstof.
- Indholdet af omlægningsfodermidler i procent tørstof.
- Det samlede indhold af foderstoffer af landbrugsoprindelse.
- Kontrolmyndighedens kodenummer.

Af mærkningen skal fremgå en oversigt over blandingens økologiske fodermidler og omlægningsfodermidler. Der kan alternativt anføres den økologiske status for hvert enkelt fodermiddel.

Henvisningerne til den økologiske jordbrugsproduktion kan ledsages af en bemærkning om økologiske bedrifters forpligtelse til at anvende foderblandingen i overensstemmelse med bestemmelserne i økologiforordningen om sammensætning af de daglige foderrationer. Af bilag 3 fremgår de foderstoffer, der er tilladt at anvende i dansk økologisk produktion.

Varemærker og varebetegnelser, der indeholder ordet økologisk eller deraf afledte betegnelser må kun anvendes, hvis 95 % af foderblandingen er økologisk. Det er ikke tilladt at mærke en blanding som f.eks. "Øko-kalv 80", hvis blandingen kun indeholder 50 % økologisk byg og 30 % omlægningshavre.

Vitamin- og mineralstofblandinger, der overholder økologiforordningen, og derfor må anvendes i økologisk jordbrug, kan mærkes: "Produktet kan anvendes i økologisk jordbrugsproduktion i overensstemmelse med rådsforordning (EØF) 2092/91."

Mærkning af foderstoffer til økologisk akvakultur

Mærkningen af foderstoffer til økologisk akvakultur skal følge de gældende regler i foderstoflovgivningen.

Alle oplysninger skal fremgå efter principperne i Kommissionens forordning nr. 223 af 5. februar 2003 om kravene til mærkning ved økologisk produktion af foderstoffer og fodermidler og om ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 2092/91, som beskrevet i [afsnit 6.6.3](#). Vægtandelen i tørstof skal oplyses for alle bestanddele af jordbrugsoprindelse samt de vilde akvatiske ressourcer.

Foderstofferne kan mærkes: "Kan anvendes i økologisk akvakulturbrug". Mærkningen skal være forsynet med EU-kontrolkoden, som for Plantedirektoratet er "DK-Ø-50", og skal fremgå af både faktura, følgeseddel og emballage.

6.7 Egenkontrol i forbindelse med mærkningen

Mærkningen af foderstoffer skal være omfattet af virksomhedens egenkontrollsystem. Dette gælder dog ikke mærkning af foderstoffer til økologisk akvakultur. Det er afgørende, at mærkningen er korrekt med hensyn til de påkrævede oplysninger om indhold, oprindelse og status. Virksomheden skal derfor gennemgå mærkningsprocedurerne for mulige fejl.

Kritiske kontrolpunkter skal identificeres og overvåges, således at eventuelle fejl opdages, og afhjælpende eller korrigerende handlinger kan anvendes. Kontrollens resultat dokumenteres f.eks. i en logbog.

Virksomheden skal udarbejde procedurer og medarbejderinstrukser, der sikrer, at mærkningen er korrekt.

6.8 Mærkning af gødning, jordforbedringsmidler, plantebeskyttelsesmidler, m.m.

Gødningslovens bestemmelser om anmeldelse og deklaration skal være opfyldt. Gødning fra husdyr under økologiske produktionsforhold og vegetabilsk materiale fra økologiske arealer kan mærkes og sælges som økologisk.

6.8.1 Mærkning udført af ikke-autoriseret virksomhed

I særlige tilfælde kan der anvendes ikke-økologiske produkter i den økologiske jordbrugsproduktion. Det gælder f.eks. gødning, jordforbedringsmidler og plantebeskyttelsesmidler. Virksomheder, der udelukkende markedsfører sådanne produkter, skal ikke autoriseres.

Ikke-økologisk gødning og jordforbedringsmidler kan anvendes i økologisk jordbrugsproduktion, hvis de fremgår af økologiforordningens bilag II, del A. Produkterne kan mærkes med: "Ikke-økologisk produkt, der kan anvendes til økologisk jordbrugsproduktion efter retningslinjerne i rådsforordning nr. 2092/91".

Ikke-økologisk gødning og jordforbedringsmidler

Plantebeskyttelsesmidler, m.m., der er nævnt i økologiforordningens bilag II, del B, og som er godkendt af Miljøstyrelsen eller Skov- og Naturstyrelsen, kan markedsføres som: "Ikke-økologisk produkt, der kan anvendes i økologisk jordbrugsproduktion efter retningslinjerne i rådsforordning nr. 2092/91".

Plantebeskyttelsesmidler

Produkterne må derimod ikke markedsføres som "godkendt til økologisk jordbrugsproduktion" eller med lignende betegnelser.

6.9 Den økologiske frødatabase

For at gøre det nemmere at få overblik over udbuddet af økologisk udsæd og vegetativt formeringsmateriale, er der oprettet en økologisk frødatabase.

Der er gratis adgang til databasen gennem Plantedirektorats hjemmeside (www.pdir.dk/okofrodatabasen) og Landscentrets hjemmeside (www.landscentret.dk/oekoudsaed). Databasen skal medvirke til en positiv indflydelse på udviklingen af markedet for økologisk frø og vegetativt formeringsmateriale.

Adgang til frødatabase

Virksomheder, der udbyder økologisk frø og vegetativt formeringsmateriale, kan via Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret, få adgang til at anmelde og opdatere sorter af økologisk frø og vegetativt formeringsmateriale i Den økologiske frødatabase.

Ved hjælp af frødatabase kan den økologiske jordbruger få et hurtigt overblik over udbudet af frø og vegetativt formeringsmateriale. Virksomhederne kan holde jordbrugerne løbende orienteret om, hvilke arter og sorter de udbyder. Databasen er opdelt i tre separate kategorier:

Hurtigt overblik

- Landbrugsafgrøder
- Grøntsagsfrø

Generelle tilladelser

- Vegetativt formeringsmateriale

Endvidere vil jordbrugerne i databasen kunne se generelle tilladelser til at anvende ikke-økologisk materiale i de tilfælde, hvor der ikke er egnet økologisk materiale til rådighed.

6.9.1 Registrering som leverandør

Virksomheder, der ønsker at anmelde økologisk frø og vegetativt formeringsmateriale til databasen, skal sende en ["Erklæring forud for anmeldelse af økologisk frø og vegetativt formeringsmateriale i Danmark"](#) til:

Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret/Planteavl
Att.: Inger Bertelsen
Udkjærvej 15, Skejby
8200 Århus N

Erklæringen kan downloades fra Plantedirektoratets hjemmeside.

Landscentret vil herefter fremsende et login til den økologiske frødatabase, således at virksomheden elektronisk kan anmelde og opdatere sine oplysninger.

Virksomhedens elektroniske anmeldelser og opdateringer vil dog først blive godkendt af Landscentret på vegne af Plantedirektoratet, før de offentliggøres i databasen.

6.9.2 Anmeldelse af sorter til den økologiske frødatabase

Virksomheden kan til databasen anmelde alle de sorter, som den udbyder på markedet. Anmeldelsen skal indeholde oplysninger om:

- Art
- Sort
- Leverandørnavn
- Leveringsområde
- Afprøvningsland
- Dato for hvornår materialet vil være til rådighed
- Navnet på det ansvarlige kontrolorgan

For landbrugsafgrøder

For landbrugsafgrøder skal mængden tillige oplyses. Derudover er der mulighed for at afgive andre oplysninger, som kan være relevante for jordbrugerne, herunder oplysninger om, hvorvidt der er foretaget analyse for udsædsbårne sygdomme.

Leveringsdato

Hvis materialet ikke kan leveres på anmeldelsestidspunktet, skal leveringsdatoen fremgå af databasen.

Anmeldelse

Anmeldelse af en sort kan ske hele året. For at sikre, at oplysningerne er tilgængelige for jordbrugerne i forårs- og efterårs-sæsonen, anbefales det dog, at der overholdes følgende tidsfrister:

- Til forårssæsonen skal sorterne anmeldes inden 15. december året før. Oplysningerne vil herefter fremgå af databasen senest fra den 15. januar

Markedsføring

- Til efterårssæsonen skal sorterne anmeldes inden 1. juli. Oplysningerne vil herefter fremgå af databasen senest fra den 1. august

Anmeldelse af en sort til frødatabase gælder for ét år ad gangen. Anmeldelsen er frivillig for hver sort.

Opdatering af oplysninger i databasen

Virksomheder, der udbyder sorter i databasen, er forpligtiget til at opdatere oplysningerne løbende. Manglende opdatering kan således medføre bøde.

Forpligtigelse til opdatering

Hvis en bestemt sort af landbrugsafgrøder, grøntsager eller vegetativt formeringsmateriale i perioden fra den 15. januar til den 15. december ikke længere er til rådighed, det vil sige hvis sorten bliver udsolgt, skal virksomheden straks oplyse dette til Landscentret eller selv elektronisk opdatere databasen.

Opdatering af mængder af landbrugsafgrøder, der er til rådighed, skal ske ugentlig:

- I forårsperioden fra den 15. februar til den 15. maj
- I efterårsperioden fra den 1. august til den 15. oktober

Ved landbrugsafgrøder skal mængder til rådighed løbende opdateres.

Betaling

Ved anmeldelse til registrering i databasen skal virksomheden i 2005 betale:

- 327 kr. + moms pr. sort af landbrugsafgrøde
- 42 kr. + moms pr. sort af grøntsagsfrø, læggekartofler og andet vegetativt formeringsmateriale, og et årligt grundgebyr på 250 kr. + moms

Anmeldelsen behandles først, når indbetalingen er indgået. Det er vigtigt, at betalingen sker samme dag som anmeldelsen. Betalingen skal ske på Plantedirektoratets konto nr. 5010 126205-8 i Jyske Bank.

Betaling forud

Det er vigtigt, at leverandøren i forbindelse med betalingen særskilt oplyser, hvor mange sorter det indbetalte beløb dækker, herunder specificerer antallet af sorter af landbrugsafgrøder, grøntsagsfrø og vegetativt formeringsmateriale, se nedenstående eksempel.

Ved betalingen via Netbanking angives oplysningerne i det særlige felt for tekst/information til betalingsmodtager/modtagers konto-udskrift. Der skal anvendes følgende forkortelser:

Netbanking

- LA = Landbrugsafgrøder
- GR = Grøntsagsfrø
- KA = Læggekartofler
- VG = Andet vegetativt formeringsmateriale
- GG = Grundgebyr (Betales kun én gang årligt ved anmeldelse af grøntsagsfrø, læggekartofler og andet vegetativt formeringsmateriale.)

Eksempel:

Ved anmeldelse fra en virksomhed den 10. januar 2005 af 5 sorter landbrugsafgrøder, 3 sorter grøntsagsfrø, 4 sorter læggekartofler og 2 sorter af andet vegetativt formeringsmateriale, oplyses følgende i forbindelse med betalingen:

1. Virksomhedens navn
2. Antal anmeldte sorter inden for de fire afgrødetyper

ad 1.) "navn på leverandør"

ad 2.) 5LA, 3GR, 4KA, 2VG, 1GG

Tabel 6.2 Beregning af den samlede gebyr

5LA:	5 x 327,-	1.635,00
3GR:	3 x 42,-	126,00
4KA:	4 x 42,-	168,00
2VG:	2 x 42,-	84,00
GG:	1 x Grundgebyr for VG, GR og KA	250,00
I alt ekskl. moms		2.263,00
I alt inkl. moms (25%)		2.828,75

NB: Hvis der kun anmeldes landbrugsafgrøder og ikke hverken grøntsagsfrø eller vegetativt formeringsmateriale, skal der ikke betales grundgebyr på kr. 250.

Jordbrugers adgang til at anvende ikke-økologisk ubejdsset udsæd

Såfremt virksomheden ikke anmelder økologisk frø eller formeringsmateriale til databasen, og der ikke i øvrigt er registreret økologisk frø og formeringsmateriale af den pågældende art eller sortsgruppe i databasen, vil jordbrugeren ikke være forpligtet til at anvende økologisk frø eller formeringsmateriale i forbindelse med den økologiske produktion, da der i disse tilfælde vil blive givet generelle tilladelser.

Ordrebekræftelse til jordbrugeren

I de perioder, hvor jordbrugeren har mulighed for at anvende ikke-økologisk ubejdsset frø, er det vigtigt, at virksomheden udsteder en ordrebekræftelse til jordbrugeren, så snart der er bestilt ikke-økologisk materiale. Af ordrebekræftelsen skal fremgå både bestillingsdato og aftalt leveringsdato.

Hvis virksomheden ikke kan overholde det aftalte leveringstidspunkt, og der i mellemtiden er kommet økologisk materiale på markedet, som på bestillingstidspunktet allerede var anmeldt i den økologiske frødatabase, må jordbrugeren ikke anvende det ikke-økologiske materiale.

Jordbrugeren må derimod anvende det ubejdsede ikke-økologiske frø, selvom der imidlertid er kommet økologisk frø på markedet, hvis de økologiske frø ikke var anmeldt i databasen på bestillingstidspunktet.

Markedsføring

Det er derfor vigtigt for jordbrugeren, at både dato for bestilling og aftalt levering fremgår af ordrebekræftelsen. Af virksomhedens faktura skal fremgå, at det ikke-økologiske frø er ubejdset.

7 Eksport

Økologiske produkter, der er produceret på en autoriseret økologisk jordbrugsbedrift eller virksomhed og kontrolleret af Plantedirektoratet, kan eksporteres som økologiske.

Produkter, der ikke kan markedsføres i Danmark som økologiske, må ikke eksporteres til andre lande som økologiske.

Plantedirektoratet kan bistå med at fremme virksomheders eller jordbrugsbedrifters eksport og kan efter anmodning udstede følgende type certifikater:

- Certifikat for virksomheder eller jordbrugsbedrifter, se [afsnit 7.1](#).
- Particertifikat, se [afsnit 7.2](#).
- Kontrol dokument, der dokumenterer, at producenten opfylder et udenlandsk kontrolorgans ekstra regler, se [afsnit 7.3](#).

Dokumenterne kan efter behov udstedes på dansk og engelsk eller eventuelt bestemmelseslandets sprog. Hvis certifikaterne kan udarbejdes uden kontrolbesøg på virksomheden, er udstedelsen gratis.

7.1 Certifikat for virksomheder eller jordbrugsbedrifter

Plantedirektoratet bekræfter i denne type certifikat, at en virksomhed eller jordbrugsbedrift er autoriseret af Plantedirektoratet. Det fremgår af certifikatet, at der udføres kontrol af virksomheden eller bedriften i henhold til bestemmelserne i rådsforordningen (EØF) 2092/91 og de gældende danske nationale økologiregler.

Det fremgår således udelukkende af denne type certifikat, at virksomheden eller jordbrugsbedriften er underlagt direktoratets kontrol.

7.2 Particertifikat

Plantedirektoratet bekræfter i denne type certifikat, at virksomheden eller jordbrugsbedriften har erklæret partiet som økologisk over for direktoratet, og at direktoratet med baggrund i virksomhedens eller bedriftens oplysninger kan bekræfte det pågældende partis økologiske oprindelse og status.

Plantedirektoratet garanterer ikke for, at partiet eksempelvis ikke er blevet forbyttet o.lign.

Certificering af frø og udsæd

Plantedirektoratet kan udstede et particertifikat for bl.a. certificeret frø og sædekorn, hvis en virksomheds eller bedrifts kunder

anmoder om dokumentation for et partis økologiske oprindelse. Direktoratet udsteder sådanne partificifikater for økologisk frø og sædekorn, idet disse frø på partiniveau er omfattet af ISTA certificerings- og sporbarhedsbetingelser.

Hvad angår certifikater for frø af arter, der ikke er omfattet af bekendtgørelserne om frø og sædekorn, kan der udstedes et certifikat, hvori det bekræftes, at frø og sædekorn, produceret på bestemte marker, følger reglerne for økologisk produktion.

Certificering af økologiske foderstoffer

Plantedirektoratet kontrollerer følgende ved certificering af økologiske foderstoffer:

- Et partis økologiske oprindelse og status, dvs. om fodermidlerne kommer fra en økologiautoriseret bedrift og om de har status som økologiske.
- For blandede produkter f.eks. foderblandinger: Fodermidlernes økologiske oprindelse og status.

Den økologiske oprindelse og status kan enten kontrolleres ved kontrol af virksomhedens dokumenter og regnskabsbilag eller ved en fysisk kontrol, hvor det undersøges, om f.eks. en varedeklaration på et foderstof svarer til indholdet.

For den fysiske kontrol opkræves der brugerbetaling.

7.3 Kontrolokument for udenlandske kontrolorganers supplerende regler

Plantedirektoratet kan efter anmodning gennemføre supplerende kontrol på økologiske virksomheder eller jordbrugsbedrifter efter udenlandske kontrolorganers regler, således at virksomheder kan opnå adgang til udenlandske markeder og gøre brug af de forskellige kontrolorganers økologimærker.

Da der er tale om en supplerende kontrol, der ligger udover EU-forordningen og de danske nationale økologiregler, opkræves der brugerbetaling for denne ydelse.

Brugerbetaling

7.3.1 Eksport til USA

I oktober 2002 trådte de amerikanske økologiregler, "National Organic Programme" (NOP), i kraft. Reglerne indebærer, at der anvendes et fælles økologimærke i USA, og at økologiske varer, der eksporteres til USA, skal overholde det amerikanske økologiske regelsæt, hvis de skal sælges som økologiske på det amerikanske marked. NOP-reglerne er på visse punkter strammere end EU-forordningen og de danske regler for økologisk produktion.

NOP

Plantedirektoratet og Fødevarerdirektoratet har i 2003 indgået en aftale med det amerikanske landbrugsministerium (USDA) om kontrol af økologiske fødevarer, der eksporteres til USA. Aftalen betyder, at de danske myndigheder kan udføre kontrol på vegne af USDA.

Eksport

Kontrollen udføres som en ekstra kontrol, der bygger oven på den eksisterende danske økologikontrol. Kontrollen er et tilbud til virksomheder, der ønsker at eksportere økologiske fødevarer til USA. Primærproducenter og virksomheder skal derfor betale for den ekstra kontrol efter aftale med det pågældende direktorat.

Forud for eksport til det amerikanske marked skal der indgås en kontrolaftale mellem eksportøren og Plantedirektoratet. Herefter sker kontrollen efter NOP-reglerne, og der udarbejdes en særlig kontrolrapport.

Aftalen indebærer, at USDA kan foretage kontrolbesøg i Danmark på jordbrugsbedrifter for at evaluere den danske NOP-kontrol.

8 Den årlige økologikontrol

Når en virksomhed er økologiautoriseret, vil Plantedirektoratet foretage en drifts- og bogholderikontrol mindst én gang årligt. Det årlige besøg varsles 2 uger inden besøget. For virksomheder, der har sæsonbetinget produktion af økologiske produkter, vil det blive tilstræbt at foretage kontrollen i produktionssæsonen. Plantedirektoratet vil endvidere kunne komme på uanmeldt stikprøvekontrol i løbet af året.

8.1 Kontrolrapport

Efter hver kontrol udarbejdes en kontrolrapport som skal underskrives af den driftsansvarlige. Underskriften fra den driftsansvarlige viser alene, at denne har været til stede under kontrollen og således ikke, at den driftsansvarlige står inde for rapportens indhold. Kopi af kontrolrapporten udleveres efter kontrollen.

Har kontrollen været uden problemer, udleveres kontrolrapporten umiddelbart. Kontrolrapporten kan herefter anvendes som dokumentation for at Plantedirektoratet ikke har haft bemærkninger til kontrollen.

I de tilfælde hvor kontrollen har givet anledning til bemærkninger, udleveres kontrolrapporten sammen med en høringsskrivelse. Virksomheden kan herefter indenfor en nærmere fastsat tidsfrist, oftest 14 dage, sende eventuelle bemærkninger til Plantedirektoratet. Herefter træffer Plantedirektoratet afgørelse.

8.2 Prøvetagning

Plantedirektoratet udtager regelmæssigt prøver af økologiske produkter på foderstof- og såsædsfabrikker for at kontrollere for indhold af genetisk modificeret materiale.

8.3 Offentliggørelse af kontrolresultaterne

Plantedirektoratet offentliggør resultater af kontrollen med økologiautoriserede virksomheder på direktoratets hjemmeside. Offentliggørelsen omfatter dels resultaterne af den ordinære og ekstraordinære økologikontrol og dels resultaterne af kontrol med økologisk foder og frø for indhold af genetisk modificeret materiale.

Ved offentliggørelse af resultaterne af den årlige økologikontrol fremgår virksomhedens navn, beliggenhed og autorisationsnummer, samt om økologireglerne er overholdt.

Ved offentliggørelse af analyseresultaterne for genetisk modificeret materiale nævnes den mærkningsansvarlige virksomhed, dens

autorisationsnummer, prøvetagningssted, analyseresultatet og det deklarerede indhold af det pågældende fodermiddel.

8.4 Overtrædelser af reglerne

Overtrædelser konstateres typisk ved kontrolbesøg. Virksomheden har dog selv en forpligtelse til at rette henvendelse til Plantedirektoratet, hvis den konstaterer forhold, der ikke er i overensstemmelse med økologireglerne.

Der er flere niveauer for sanktioner/konsekvenser i forbindelse med, at det konstateres, at de økologiske bestemmelser er overtrådt.

En mindre overtrædelse, der konstateres første gang, vil typisk resultere i en indskærpelse (en løftet pegefinger). Hvis der er tale om gentagne overtrædelser, flere overtrædelser på en gang eller andre overtrædelser, kan Plantedirektoratet give bøder. Mindre bøder, eller bøder på områder, hvor der er en fast praksis for bødestørrelsen, kan forelægges rent administrativt af Plantedirektoratet. Større bøder, eller bøder på områder, hvor der ikke er fastlagt en praksis, går via politiet.

Herudover kan Plantedirektoratet, som en konsekvens af den overtrædelse, der er foregået på virksomheden, påbyde, at produkter ikke må sælges med henvisning til den økologiske produktionsmetode. Plantedirektoratet kan endvidere meddele påbud om indretning, drift m.v.

Endelig kan Plantedirektoratet inddrage virksomhedens autorisation. Dette kan ske ved større overtrædelser eller hvor kontrollen grundlæggende ikke lader sig gennemføre. I grove tilfælde er der mulighed for at udelukke en virksomhed fra at få autorisation i op til 5 år.

8.4.1 Klage

Inden 4 uger efter modtagelsen af Plantedirektoratets afgørelse kan der klages over denne til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, departementet. Klagen skal sendes til Plantedirektoratet og adresseres som følger:

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Departementet
c/o Plantedirektoratet
Skovbrynet 20
2800 Kgs. Lyngby

Klager indsendt efter fristens udløb vil normalt ikke blive behandlet.

Klager har som udgangspunkt ikke opsættende virkning, hvilket betyder, at eksempelvis en afgørelse om, at dyr/produkter har mistet den økologiske status, er gældende indtil den eventuelt ændres.

9 Lovgrundlag

Reglerne om økologisk produktion omfatter bestemmelserne i

- [Rådets forordning \(EØF\) nr. 2092/91 af 24. juni 1991](#) (med [senere ændringer](#)) om økologisk produktionsmetode for landbrugsprodukter og om angivelse heraf på landbrugsprodukter og levnedsmidler (i det følgende kaldet forordningen)
- [Lov nr. 118 af 3. marts 1999](#), Økologilov (med [senere ændringer](#))
- [Bekendtgørelse nr. 244 af 2. april 2004](#) (med [senere ændringer](#)) om økologisk jordbrugsproduktion mv. (i det følgende kaldet bekendtgørelsen)
- [Kommissionens forordning \(EF\) nr. 1788/2001 af 7. september 2001](#) (med [senere ændringer](#)) (importforordningen)
- [Kommissionens forordning \(EF\) nr. 223/2003 af 5. februar 2003](#) (mærkningsforordningen)
- [Kommissionens forordning \(EF\) nr. 1452/2003 af 14. august 2003](#) (frødatabaseforordningen)
- [Kommissionens forordning \(EF\) nr. 1336/2005 af 12. august 2005](#) (forenkling af bilag III)
- [Bekendtgørelse nr. 409 af 21. maj 2001](#) (med [senere ændringer](#)) (non-foodbekendtgørelsen)
- [Bekendtgørelse nr. 1089 af 12. december 2003](#) (med [senere ændringer](#)) (frødatabasebekendtgørelsen)
- [Bekendtgørelse nr. 115 af 23. februar 2004](#) (med [senere ændringer](#)) (akvafoderbekendtgørelsen)

I bekendtgørelsen er der af praktiske hensyn medtaget visse bestemmelser fra forordningerne. Dette berører ikke forordningens umiddelbare gyldighed i Danmark.

Dog er der i overensstemmelse med forordningens artikel 12 i bekendtgørelsens kapitel 4 og 5 samt kapitlerne 9 til 13 fastsat strengere danske regler for dyr og animalske produkter i forhold til reglerne i forordningens bilag I, del B, om animalsk produktion. I disse tilfælde fortrænger bekendtgørelsen forordningens bestemmelser. Tilfældene fremgår af bilag 12.

Såvel forordningen som bekendtgørelsens bestemmelser er uddybet i denne vejledning.

Det bemærkes at økologireglerne ikke erstatter andre regler der regulerer dansk produktion eller behandling af jordbrugsprodukter. Er et område reguleret af både økologireglerne og andre regler, skal alle regler derfor overholdes.

10 Bilagsfortegnelse

<u>Bilag 1</u>	Definitioner
<u>Bilag 2</u>	Mærkningseksempel for foderblandinger
<u>Bilag 3</u>	Liste over tilladte ikke-økologiske foderstoffer og rengørings-midler
<u>Bilag 4</u>	FAO-fangstområder

Bilag 1 Definitioner

Akvakultur: Fersk- og saltvandsdambrug samt ålebrug.

Autoriseret eller certificeret: Underlagt økologikontrol.

Driftsansvarlig: Fysisk person, der har ansvaret for den daglige finansielle og produktionsmæssige ledelse af en virksomhed eller driftsenhed.

EØS-lande: Norge, Island og Schweiz.

Foderblandinger: Blandinger af fodermidler, til fodring af dyr, i form af fuldfoder eller tilskudsfoder.

Fodermidler: Forskellige forarbejdede og uforarbejdede vegetabiliske eller animalske og produkter, friske eller konserverede, som f.eks. sojaskrå og byg. Efter industriel forarbejdning kan fodermidler indeholde fodertilsætningsstoffer.

Foderstoffer: Overordnet betegnelse for foder, herunder fodermidler og foderblanding samt fodertilsætningsstoffer.

Første modtager i EU: Den fysiske person eller juridiske enhed i et EU-land, der for første gang modtager et parti økologiske produkter importeret fra et tredjeland.

Genetisk modificeret materiale: Materiale, der stammer fra en GMO, men som ikke selv er levende, f.eks. sojaskrå og vitamin B fremstillet ud fra genetisk modificeret soja hhv. gær.

Genetisk modificeret organisme (GMO): En organisme, hvori det genetiske materiale er blevet ændret på en måde, der ikke forekommer naturligt ved formering og/eller naturlig rekombination, f.eks. frø til udsæd.

Godkendt kontrolorgan: Offentlige kontrolorganer i f.eks. Danmark skal overholde EU's forordning. Private kontrolorganer i f.eks. Sverige eller England skal overholde EU's forordning og være akkrediteret af et officielt akkrediteringsorgan og overholde kravene i de internationale standarder EN 45011 eller ISO 65.

Godkendte tredjelande: Lande nævnt på tredjelandslisten vis økologiregler og økologikontrol er godkendt af EU-Kommissionen. Der skal ikke søges om tilladelse til import af økologiske produkter fra disse lande.

HACCP: "Hazard analysis and critical control points" dvs. "risikoanalyse og kritiske kontrolpunkter". HACCP er et sundhedssikrings- eller egenkontrolsystem, som hidtil har været mest kendt i fødevarerindustrien.

Ikke-tilladte stoffer: Stoffer, der ikke er tilladt i den økologiske produktion, jf. økologiforordningen og økologibekendtgørelsen.

Importør: Den fysiske person eller juridiske enhed, der importerer økologiske produkter fra et andet land.

Ind- eller udgående registrering: Registrering af et produkts fysiske bevægelse mellem køber og sælger.

Leverandørdokumentation: Dokument der bekræfter, at en leverandør er underlagt kontrolkrav svarende til økologiforordningen, og at kontrollen af leverandøren udføres af et godkendt kontrolorgan.

Lønproduktion/lønbehandling: Forarbejdning af et jordbrugsprodukt, hvor jordbrugsproduktet modtages fra og returneres til samme bedrift/ejer, uden at produktet skifter ejerskab eller bliver sammenblandet med andre produkter.

Løsvarer eller varer i løs vægt: Ikke-emballerede produkter.

Køb eller salg: Dokumentation for køber og sælger.

Melleghandlere: Køb- og salgsvirksomhed, dvs. virksomheder der ikke producerer eller forarbejder et produkt.

Mærkning: I økologisk mærkning fremgår certificeringsorganets navn og symbol med henvisning til den økologiske produktionsmetode m.v. Mærkning foretages af autoriserede økologer og typisk på emballage, skilte, etiketter m.v. eller lignende.

Nonfood-produkter: Produkter, der ikke anvendes som fødevarer, herunder f.eks. foderblandinger, gødning, såsæd, juletræer, pyntegrønt m.v.

Overslæb: Rester eller støv fra produktionen i produktionsanlægget, på transportbånd, på silovæge o. lign. fra en tidligere produktion.

Partidokumentation: Dokumentation udstedt af sælger, hvoraf den økologiske status entydigt fremgår (sælgeransvar), og som bekræfter oprindelse, art og mængde af det leverede parti.

Produkter produceret efter den økologiske produktionsmetode: Samlebetegnelse for økologiske produkter, omlægningsprodukter og produkter bestemt til den økologiske produktion.

Produktion: Aktiviteter på virksomheden/drifsenheden med henblik på forarbejdning, emballering, ompakning m.v. Dertil hører aktiviteter i forbindelse med forarbejdning og/eller konservering af jordbrugsprodukter, herunder f.eks. sortering, rensning, tørring, valsning, blanding o. lign.

Tredjeland: Et land uden for EU-fællesmarkedet.

Vilde akvatiske ressourcer: Fiskemel, fiskeolie mv., hvor fiskeriet er foregået i overensstemmelse med principperne i EU's fælles fiskeripolitik og FAO's "Code of Conduct for Responsible Fisheries" i det omfang, denne er implementeret i den fælles fiskeripolitik. Overholdelsen heraf sikres ved løbende kontrol og registrering af fiskeriet.

Bilag 2 Mærkningseksempel for foderblandinger

I henhold til
foderstoflovgivning:

I henhold til
økologibekendtgørelse og
Kommissionensforordning
223/2003:

GRISEGUF NATUR

Fuldfoder til slagtesvin

Sammensætning:

		29,4 % Byg
		16,0 % Ærter
Råprotein:	17,5 %	15,0 % Rapskage, DK
Råfedt:	5,1 %	15,0 % Hvede
Træstof:	6,9 %	8,6 % Havre
Råaske	5,7 %	5,9 % Sojakager, toasted
Lysin	9,1 g/kg	3,7 % Solsikkekager, afskallet
Methionin	2,8 g/kg	2,0 % Grønmel
Calcium	7,2 g/kg	2,0 % Søjabønner, toasted
Fosfor	6,1 g/kg	1,2 % Calciumcarbonat (kridt)
Natrium	2,0 g/kg	0,5 % Ubehandlet stensalt
		0,5 % Monocalciumfosfat

Fodertilsætningsstoffer, tilsat
pr. kg:

25,00 mg Cu i form af
kobber-(II)sulfat, pentahydrat
110,00 mg Zn i form af
zinkoxid
88,00 mg Fe i form af jern
(II)sulfat
0,35 mg Se i form af
natrium-selenit

Kan bruges som fuldfoder til
svin fra 16 uger til slagtning.

Nettovægt: Se følgeseddel
Mindst holdbart til: 31. juli
2004

Fremstillet 4 mdr. før sidste
anvendelsesdato.

De nøjagtige vægtprocenter af
de fodermidler, der indgår i
denne foderblanding, kan fås
ved henvendelse til:

Her anføres: Firmanavn og
adresse eller hjemsted,
telefonnummer og e-mail
adresse på den, der er ansvarlig
for mærkningen.

Her anføres: Godkendelses-
nummer eller registrerings-
nummer for den virksomhed,
der er ansvarlig for mærkningen
efter

Registreringsbekendtgørelsen.

Varepartiets referencenr.:
S 156974

Kan anvendes i økologisk landbrug i
overensstemmelse med forordning
(EØF) nr. 2092/91.

Indhold af økologiske fodermidler
opgjort i tørstof: 71,7 %

Indhold af omlægnings-fodermidler
opgjort i tørstof: 12,8 %

Samlede indhold af foderstoffer af
landbrugsoprindelse opgjort i tørstof:
84,5 %

Økologiske fodermidler:

Byg
Ærter
Rapskage, DK
Havre
Sojakager, toasted
Solsikkekager, afskallet
Grønmel
Søjabønner, toasted

Omlægnings-fodermidler:
Hvede

Kan anføres: Skal ved anvendelse i
økologisk jordbrug suppleres med
grovfoder.

Kan anføres: Autorisations-nummer
for produktions-stedet: 222222

Kontrolmyndighed:
DK-Ø-50

Bilag 3 Liste over tilladte ikke-økologiske foderstoffer og rengøringsmidler

Produkt:	Følgende medtages i denne kategori:
A: Ikke-økologiske fodermidler af vegetabilsk oprindelse:	
Korn (+ produkter og biprodukter heraf)	Milokorn: korn Ris: kimkage Hirse: korn Durra: korn Majs: korn, fodermel, klid, kimkage, gluten, maltspirer og mask
Olieholdige frø og frugter (+ produkter og biprodukter heraf)	Raps: frø, kage og skaller Soja: bønner, toastet, kage og skaller Solsikke: frø og kage Bomuld: frø og frøkage Hør: frø og frøkage Sesam: kage Palmekerner: kage Græskarfrø: kage Oliven: hele og kvas Vegetabilsk olie fra fysisk ekstraktion
Bælplante frø (+ produkter og biprodukter heraf)	Kikærter: frø, fodermel og klid Perlebælgvikke: frø, fodermel og klid Fladbælg: frø, der har været underkastet varmebehandling samt fodermel og klid Ærter: frø, fodermel og klid Bønner: frø, fodermel og klid Hestebønne: frø, fodermel og klid Vikke: frø, fodermel og klid Lupin: frø, fodermel og klid
Knolde og rodfrugter (+produkter og biprodukter heraf)	Sød kartoffel som knold Kartoffelkvas (biprodukt ved ekstraktion af kartoffelstivelse) Kartoffelstivelse Kartoffelprotein Maniok
Andre frø og frugter (+ produkter og biprodukter heraf)	Johannesbrød: bælg og bælgemel Græskar Citruskvas Æbler Kvæder Pærer Ferskener Figner Druer: hel frugt og kvas Kastanie Valnødder: kage Hasselnødder: kage Kakaobønne: skaller og kage Agern
Tørrede planteprodukter og grovfoder	Halm fra korn* * må efter 1. september 2004 kun anvendes til strøelse

Andre planter (+ produkter og biprodukter heraf)	Melasse Algemel (fremkommet ved tørring og knusning af havalger, der vaskes for at reducere jodindholdet) Pulvere og udtræk af planter (udtræk må ikke foregå med organiske opløsningsmidler, som f.eks. alkohol) Vegetabilsk proteinudtræk (udelukkende til unge dyr) Krydderier Krydderurter
	Ølgær
B: Økologiske og ikke-økologiske fodermidler af animalsk oprindelse:	
Mælk og mejeriprodukter	Råmælk som defineret i artikel 2 i direktiv 92/45/EØF Mælkepulver Skummetmælk Skummetmælkspulver Kærnemælk Kærnemælkspulver Valle Vallepulver Vallepulver (delvis afsukret) Valleproteinpulver (fysisk ekstraktion) Kaseinpulver Laktosepulver Ostemasse Surmælksprodukter
Fisk og andre havdyr (+ produkter og biprodukter heraf)	Fisk Fiskeolie Uraffineret torskelevertran Autolysater fra fisk Hydrolysater fra fisk Proteolysater fra fisk Bløddyr og skaldyr, der er fremstillet ved enzymproces, også i opløselig form (udelukkende til unge dyr) Fiskemel
Æg og ægprodukter	Til anvendelse som fjerkræfoder, fortrinsvis fra egen bedrift (mindst 50%)
C: Fodermidler af mineralisk oprindelse:	
Natrium	Ikke raffineret havsalt Ubehandlet stensalt Natriumsulfat Natriumcarbonat Natriumbicarbonat Natriumchlorid
Calcium	Mergel og lithoamnion Skaller fra vanddyr (herunder sepiaskaller) Calciumcarbonat Calciumlactat Calciumgluconat
Fosfor	Defluoriseret dicalciumphosphat Defluoriseret monocalciumphosphat Mononatriumfosfat Calciummagnesiumfosfat Calciumnatriumfosfat
Magnesium:	Magnesiumoxid (vandfrit magnesium) Magnesiumsulfat Magnesiumchlorid Magnesiumcarbonat

	Magnesiumfosfat
Svovl	Natriumsulfat
Kalium	Kaliumklorid
D: Fodertilsætningsstoffer m.m.	
Sporstoffer:	
E 1 Jern	Jern-(II)-carbonat Jern-(II)-sulfat, mono- og/eller heptahydrat Jern-(III)-oxid
E 2 Jod	Calciumjodat, vandfrit Calciumjodat, hexahydrat Natriumjodid
E 3 Kobolt	Kobolt-(II)-sulfat, monohydrat og/eller heptahydrat Basisk kobolt-(II)-carbonat, monohydrat
E 4 Kobber	Kobber-(II)-oxid Basisk kobber-(II)-carbonat, monohydrat Kobber-(II)-sulfat, pentahydrat
E 5 Mangan	Mangan-(II)-karbonat Mangan-(II og III)-oxid Mangan-(II)-sulfat, mono- og/eller tetrahydrat
E 6 Zink	Zinkcarbonat Zinkoxid Zinksulfat, mono-og/eller heptahydrat
E 7 Molybdæn	Ammoniummolybdat Natriummolybdat
E 8 Selen	Natriumselenat Natrumselenit
Vitaminer, provitaminer og kemisk veldefinerede stoffer med tilsvarende virkning:	
Vitaminer, der er tilladte i henhold til direktiv 70/524/EØF:	<ul style="list-style-type: none"> • Fortrinsvis fremstillet på grundlag af råmaterialer, der naturligt indgår i foderstoffer, eller • Syntetiske vitaminer, der er identiske med naturlige vitaminer, kun til enmavede dyr • Der kan der anvendes syntetiske vitaminer af typen A, D og E til drøvtyggere, hvis de er identiske med naturlige vitaminer og anmeldt til Plantedirektoratet, se afsnit 4.3.11.
Enzymer	Enzymer, der er tilladte i henhold til direktiv 70/524/EØF
Mikroorganismer	Mikroorganismer, der er tilladte i henhold til direktiv 70/524/EØF
Ensileringsstoffer	Enzymer, gær og bakterier, der er tilladt i forordning (EF) nr. 1831/2003 om fodertilsætningsstoffer. E 236 Myresyre *** E 260 Eddikesyre*** E 270 Mælkesyre*** E 280 Propionsyre*** Havsalt, ubehandlet stensalt, valle, sukker, sukkerroesnit, kornmel, melasse. *** Til ensilage når vejrforholdene ikke tillader naturlig forgæring
Konserveringsstoffer	E 200 Sorbinsyre E 236 Myresyre E 260 Eddikesyre E 270 Mælkesyre E 280 Propionsyre E 330 Citronsyre
Bindemidler, antiklumpningsmidler og	E 470 Calciumstearat af naturlig oprindelse E 551b Kolloidal kiselsyre

koaguleringsmidler	E 551c Kieselgur E 558 Bentonit E 559 Kaolin E 560 Naturlig blanding af steatit og chlorit E 561 Vermiculit E 562 Sepiolit E 599 Perlit
Antioxidanter	E 306 Tocopherolrige ekstrakter af naturlig oprindelse
E: Produkter, der må bruges til rengøring og desinficering af bygninger og anlæg til husdyr (f.eks. udstyr og redskaber)	
Kalium-natriumsæbe Vand og damp Læsket kalk Kalk Ulæsket kalk Natriumhypoklorit (f.eks. blegevand) Kaustisk soda Kaliumhydroxid Hydrogenperoxid Naturlige planteekstrakter Citronsyre, pereddikesyre, myresyre, mælkesyre, oxalsyre og eddikesyre Alkohol Salpetersyre (mælke- og mejeriudstyr) Fosforsyre (mælkesyre- og mejeriudstyr) Formalin Natriumkarbonat Produkter til rengøring og desinficering af yver og malkeudstyr - godkendte af Fødevarestyrelsen	

Bilag 4 FAO-fangstområder

Bilag til [Kommissionens forordning \(EF\) nr. 2065 af 22. oktober 2001](#) om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 104/2000 for så vidt angår forbrugeroplysning om fiskerivarer og akvakulturprodukter.

Bilaget refererer til Artikel 5 stk. 1, litra a, i ovenstående forordning.

Fangstområde	Definition af området ⁽¹⁾
Det nordvestlige Atlanterhav	FAO-område nr. 21
Det nordøstlige Atlanterhav ⁽²⁾	FAO-område nr. 27
Østersøen	FAO-område nr. 27, III, d
Det centralvestlige Atlanterhav	FAO-område nr. 31
Det centraløstlige Atlanterhav	FAO-område nr. 34
Det sydvestlige Atlanterhav	FAO-område nr. 41
Det sydøstlige Atlanterhav	FAO-område nr. 47
Middelhavet	FAO-område nr. 37.1, 37.2 og 37.3
Sortehavet	FAO-område nr. 37.4
Det indiske Ocean	FAO-område nr. 51 og 57
Stillehavet	FAO-område nr. 61, 67, 71, 77, 81 og 87
Antarktisk	FAO-område nr. 48, 58 og 88
⁽¹⁾ FAO's årbog - Fiskeristatistikker - Fangster - Bind 86/1 2000. ⁽²⁾ Undtagen Østersøen	